

1 KORIYN

Pol Minj Nind Ak Koriyn Biynimb Kuyip Tikak

Minim Nind Nițep

Pol nind am dawin yomb Koriyn mindiy, kuyip minim aŋgnek gunap Jiysis nup chiŋyak. Kisen biynimb Krays ker kun gok gunap mindrep ma giyak minim ak ninjiy, minj biy kuyip tikyokak.

Minim Ar Keykey Mindip Rek:

Minim nind aŋgak ak mindip chapta 1:1-9.

Krays biynimb nuk gok asik keykey ayning giyak minim ak mindip, chapta 1:10-4:21.

Biyn siy bi siy minim ak sek, biyn bi dep akaŋ ma dep minim ak sek mindip, chapta 5:1-7:40.

Biynimb yikop gok gipay miň ar ak ginjun akaŋ ma ginjun aŋgiy aŋgniney, Pol kuyip minim gunap aŋgak minim ak mindip, chapta 8:1-11:1.

Biynimb Krays ker Gor Kawnan gos ŋimb rek niŋiy penpen wasemb ay, pen dek pen dek giy, mindrep ginimimb aŋgak minim ak mindip, chapta 11:2-14:40.

Krays kumi tip tikjakak rek, biynimb nuk gok kunep giningambay aŋgak minim ak mindip, chapta 15:1-58.

Koriyn biynimb Krays ker mindeyak gok, Jiwdiya biynimb Krays ker mindeyak gok kuyip maniy gunap di nan-giy yokyak minim ak mindip, chapta 16:1-4.

Minim aŋgjiwning angak minim ak mindip, chapta 16:5-24.

1 ¹Yand Pol. Gor yip woŋ aŋgayak rek, bi Jiysis nup minim dand amemb bap mindpiyn. Miňiy mam chin Sosteniys yand yip mindiy, ²nimbip Koriyn biynimb Gor ker mindpim gok minj tiksipur. Gor nuk key nimbip biynimb suŋ-tep yand mindeyaj aŋgiy dining mey, Ņinuk Biyomb chin Jiysis Krays nup yokek apiy gek, biynimb suŋrep nuk mindpim.

Kun ak nimbip minj tiksipur. Pen minim tiksipur kun biy nimbip nep ma aspur; Biyomb chin Jiysis Krays nup Biyomb aŋgiy aŋgnibay gok kuyip maŋgiyek aspur.

³Bapiy Gor yip, Ņinuk Jiysis Krays yip nimbip simb niŋiy direp ginimiyr.

Pol Gor Nup Tep Aŋgak

⁴Pen Gor nimbip direp gip ak niŋiy, nup per tep apiyn. ⁵Yenen: nimb Krays nup chingem, nimbip direp yimb gek, gos niŋrep giy, minim aŋgnirep gipim. ⁶Nimbip minim tep ak aŋgniyiŋ aŋgnuk rek nep gisap. ⁷Jiysis tip andkind winingamb aŋgiy kond mindpim ūn biy, Gor nimbip direp yimb gakniŋ, biynimb nuk ar keykey giningambay aŋgak rek gipim. ⁸Nimbip direp giying nep mindeniŋgamb ak mey; ūn yomb nuk ak apek minim gunap ma diniŋgambim. ⁹Gor nimbip di Biyomb chin Jiysis Krays yip jimniy ayak ak niŋbun: aŋgak rek maŋgiyek giniŋgamb.

Krays Ker Mindpim Ak Jimniy Mindenimimb

¹⁰Mam ay sikop. Krays ker mindpun ak, minim gunap aŋgiy asik keykey ma aynimimb; Gor nup gosimb ar nokom niŋiy, jimniy mindenimimb. ¹¹Biyn Kilow biynimb nuk gok ap yip niŋiy, penpen aŋgiy mindpim apay. ¹²Nimb gunap, Pol biynimb nuk mindpun apim; gunap, Apolas biynimb nuk mindpun apim; gunap, Piyta biynimb nuk mindpun apim, gunap, Krays biynimb nuk mindpun apim.

¹³Apim kun ak Krays nup tungasik keykey aypim rek ayip. Yip mon bak biyoŋ ūangrimbik ayey nimbip nen aŋgiy kumen rek, yimb yip aŋgiy Pol biynimb nuk mindpun apim. Pen Pol ker mindpun aŋgiy ūn piknimbik? Chin Pol biynimb nuk, chin Apolas biynimb nuk apim ak; tom gipim! ¹⁴Pen am nimb yip mindenik ūn ak, nimbip bap ma ūn piknininik. Kriyaspas yip, Gayas yip kuyip nep ūn piknininik. Kun ak Gor nup tep apiyn; ¹⁵yikop ak nimb gunap Pol nup yimb aŋgiy ūn piknuk apkip rek ayip. ¹⁶Pen sakiy gipiyn. Stepanas biynimb nuk gok kuyip kunep ūn piknininik. Biynimb gunap sek ūn piknininik akan; sakiy gipiyn. ¹⁷Krays yip biynimb gok kuyip ūn piknininim aŋgiy ma aŋgak; kuyip minim tep ak aŋgniminim aŋgak. Kun ak niŋiy mey, minim tep nuk ak aŋgnimbiyn. Pen aŋgniyiŋ, biynimb gunap chin nep gos tipaŋgiy niŋbun aŋgiy apay rek, ma apiyn. Minim kun ak rek angen, biynimb gok Biyomb chin mon bak biyoŋ ūangrimbikyak minim ak, minim yikop bap rek ayek, ma dipayap rek ayip.

Krays Nuk Nop Gor Kilis Ak Sek Mindip

¹⁸Yenen: Krays chinup aŋgiy kumak minim ak, biynimb mon key yinjap amniŋ gi mindpay gok aŋgon niŋiy, sakiy minim aspay aŋgiy

kirpay; pen chinup biyimb Gor tuŋgasik kim disap gok minim kun ak niŋiy, nuk key yimb niŋiy gip aŋgiy niŋbun. ¹⁹Ar kun ak Baybol buk ak tikiy aŋgyak, “Biyimb gos tipaŋgiy niŋbun apay gok, key niŋbay ar ak giy, biyimb yand ma mindenŋgambay aŋgip aŋgyak.”

²⁰Kun ak biyimb gos niŋrep gok, biyimb sikul yomb ambay gok, biyimb minim yerip yerip ang amiy apiy gipay gok minim yomb tep tep kiyk niŋbay ak, Gor niŋek, sakiy minim rek ayek, pisnep apyap pikniŋ gispay. ²¹Gor nuk key niŋrep gip rek, biyimb gosimb chin key okok niŋjun aŋgiy, keynep piyw niŋbay gok, nuk bi yerip rek aŋgiy ma niŋbay. Yenen: nuk key giniŋ niŋayak rek, biyimb sakiy minim chin aŋgñimbun ak niŋiy dipay gok, piksak dip. ²²Pen Griyk biyimb gok gosimb tep tep ar gunap niŋjun aŋgiy per piyw niŋbay. Jiwda biyimb gok apay, “Tap mageprek gunap gey niŋiy, niŋind apay aŋgniŋgambun apay.” ²³Kun ak mey, Krays chinup aŋgiy kumak minim ak aŋgon, Jiwda biyimb gok apay, “Minim yiruk gip gok yerip aspim apay.” Griyk biyimb gok apay, “Gosimb tep tep chin piyowniŋbun ar ak ma aspim; ŋiňloŋ ay apay rek aspim apay.” ²⁴Pen chin Jiwda biyimb akaŋ Jiwda mer, Gor diningayn aŋgiy aŋgayak gok, ŋinuk nup yokek apiy kumi, chinup di Nop yip jimñiy aysap ak; gos tipaŋgiy niŋiy gak ak niŋbun. ²⁵Gor niŋiy gip ar ak, gos niŋrep giy ma gip rek ayniŋgamb ak pen; nuk niŋrep giy ma giniŋgamb ar gunap mindonimuŋ, gos tep tep chin niŋiy gipun ar ak tapin wiyniy giniŋgamb.

²⁶Mam ay sikop. Nimb key niŋim! Gor biyimb nuk diyn aŋgiy, biyimb yimb mindek gok, biyimb tap lum ar biy niŋrep yimb gipay gok, biyimb nop nonim yimb yomb mindyingip gok kunjay ma dak. Nimbip biyimb yikop tam okok rek mindpim gok kuŋaynep dek mindpim. ²⁷Nuk aŋgak, “Biyimb sakiy sek apay gok kuyip dinikniŋ; biyimb yomb mindpun apay gok, yimb sek mindpun apay gok nambiq gek; gunap yip gosimb niŋniŋgiy aŋgak.” ²⁸Kun ak biyimb yimb sek mindpun apay gok gos niŋyaŋ aŋgiy, kuyip kirgiy, biyimb tam okok yimb ma mindip apay gok kuyip dip. ²⁹Kun gip ak biyimb bap Gor windin yirik ar ak, yimb key dand araniŋgiy rek ma ayip.

³⁰Gor ŋinuk Krays Jiysis nup chinup aŋgiy yokek apiy gek mey; nup chiŋgiy biyimb sakiy rek ma mindpun; biyimb suŋ-tep kim kisenimb Gor dep rek gok mindpun. ³¹Minim ar kun ak, Baybol buk ak tikiy aŋgyak:

“Biyimb miňmiň gun aŋgiy key ma miňmiň giniŋgiy, Gor gip rek niŋiy, miňmiň giniŋgiy aŋgyak.”

Pol Krays Chinup Mon Kiros Bak Biyoŋ Kumak Minim Ak Aŋgñiyengip

2 ¹Pen mam ay sikop. Am nimb yip mindenik ŋin ak, Gor minim niŋind yimb ak aŋgñiyn aŋgiy, minim kilrep wip gok ma aŋgñinik.

² Jiysis Krays chinup aŋgiy kumak minim ak nep aŋgñen niŋningiy aŋgiy,
³ minim aŋgrep ma ginim rek ayek niŋiy, jep jep diying, gos yomb niŋiyig
 nimbip aŋgñinik. ⁴ Biyimb gunap minim key piyow niŋiy, minim yindik
 andip andip ar kun ak nep rek aŋgun aŋgiy gipay rek ma ginik; Gor
 Kawnan ak yip gos ŋaknij aŋgnik ak mey; miseŋ niŋnimimb rek ayak.
⁵ Kun ak minim tep timey ar gunap niŋiy, Gor nup gosimb ma niŋbim;
 nuk biyimb diyn aŋgiy key yimb gip ak niŋiy, nup gosimb niŋbim.

Gor Gosimb Tep Tep Nuk Ak

⁶ Pen yand kune biyimb Gor nup chingrep gipay gok niŋiy, kuyip
 minim yipul yimb ak aŋgñimbiy. Pen biyimb yikop gok, biyomb kiyk
 apyap pikniŋ gispay gok sek minim yipul kiyk biyimb aŋgñimbay rek
 ma aŋgñimbiy. ⁷ Minim yipul yand aŋgñimbiy ak, Gor minim yipul yimb
 chinup dek, nuk yip mindrep giniŋgambun ak aŋgñimbiy. Nuk miňmon
 ma alwol gayak ŋin ak, biyimb yerer giy diniŋgamb minim ak niŋjak
 ak pen; minim kun ak weyyi rek mindyiŋip. ⁸ Biyomb ŋin namb biy
 mindpay gok minim kun ak ma nep niŋbay. Niŋbiyap rek aŋgep, Biyomb
 chinup direp yimb gip ak nup, mon bak biyoŋ ma ŋaŋgbirik aypiyap.

⁹ Pen Baybol buk ak tikiy aŋgyak, “Gor biyimb nup gok kuyip direp
 giniŋgamb. Windin ma niŋyak, aŋgñey ma niŋyak, kun giniŋgamb aŋgiy
 ma nep niŋyak ak; kuyip giniŋgamb aŋgyak.”

¹⁰ Pen minim ma niŋyingipay kun ak, Gor Kawnan nuk ak chinup
 yokek apiy, gos ŋek niŋbun. Yenen: Gor Kawnan ak Gor gip rek,
 giniŋgamb rek, mangiysek niŋimb. ¹¹ Chin gos yerip yerip niŋbun ak
 biyimb gunap ma niŋbay, chin nep niŋbun rek, Kawnan nuk ak kune
 gip. Nuk Gor gip rek niŋiy mey, chinup gos tep kun ak rek ŋek niŋbun.
¹² Kawnan lum biy nimb bap ma dipun; Gor Kawnan nuk yokek dipun ak
 mey; chinup direp yimb giniŋgamb ak niŋbun. ¹³ Bi gos tipaŋgiy niŋbay
 gunap, chinup minim kun ak aŋgey ma niŋbun; sikul aŋgiy ma niŋbun;
 Gor Kawnan gos ŋimb rek minim kun ak niŋiy mey, biyimb gok kuyip
 aŋgñimbun. Gor Kawnan minim aŋip ak niŋiy, biyimb Kawnan nuk sek
 mindpay gok kuyip aŋgñimbun. ¹⁴ Pen biyimb Kawnan nup ma dipay
 gok, minim nuk ak aŋgon niŋey minim rek ma ayip. Kun ak Gor Kawnan
 ak kiyk yip mindiy, gos ŋaknij niŋningiy rek ayip; yikop ak niŋey sakiy
 minim rek ayek, niŋrep ma gipay.

¹⁵ Pen biyimb Gor Kawnan yip mindpay gok, kinjeŋ tep ar ak timey
 ar ak aŋgiy kasek niŋiy, mindrep gey amek mey; biyimb gunap kuyip
 yenen kun gipim aŋgiy, aŋg giniŋgiy rek ma ayip.

¹⁶ Baybol buk ak tikiy aŋgyak:

“Biyimb an rek, Biyomb chin gos timund nuk ak kun giy mindip
 aŋgningamb. Pen biyimb an rek, nup gos winjikniŋgamb
 aŋgyak.”

Pen Krays chinup biyimb nuk mindpun gok, gos nuk niijimb rek ñakniŋ, niijrep gipun.

Bi Gor Woŋg Nup Giňemb Gok

3 ¹⁻²Mam ay sikop. Nind nimb yip mindenik ñin ak, Krays biyimb nuk mindyiŋgipim ak pen; gos yomb nimb ak amyiŋgip tap man ar biy ker gok. Ñapan ɻaŋ tiy ñiňemb rek ak mindyiŋgipim: biyimb yomb tap key ñimbay rek ma mindyiŋgipim. Kun ak nimbiп Gor minim gunap aŋgñinik, gunap aŋgñen ma niijnimimb rek ayek ma aŋgñinik. Mindpun ñin biy kuneп, tap lum ar biy gos niijiyг nep mindpim rek, Gor nup gosimb nijbim ak, ñapan ɻaŋ gosimb nijbay rek nep nijbim. ³Miluk niijiy, penpen aŋgiy mindpim ak; biyimb yikop gok gipay rek gipim. ⁴Gunap, “Apolas biyimb nuk mindpun apim;” gunap, “Pol biyimb nuk mindpun apim,” Kun ak nimb biyimb yikop gipay rek gipim.

⁵Apolas chirmiŋay biyomb yerip rek mindor, minim kun ak apim. Chir bi yikop omijaп ak pen; Gor angek, minim tep nup ak aŋgñor niijiy nup dipik.

Pen chirupmiŋay woŋg ar keykey aŋgayak rek gipur. ⁶Yip angek, miňmon nimb ak amiy tap yiŋ ak yimnik. Apolas nup angek kisen amiy, ñiŋg am mal dap, tap yimnik kun ak songak. Pen Gor nuk nep gek jakak. ⁷Kun ak, chir bi yikop tap yiŋ yimiy, ñiŋg songiy gipur ak, yimb chirup ma dand aranimimb. Gor gek jakak rek, yimb nup ak dand aranimimb. ⁸Biyimb tap yiŋ yimbay gok, biyimb ñiŋg dap sopay gok woŋg ar nokom yimb gipay ak mey, woŋg gipay gipay rek niijiy, kuyip pey ñiningamb. ⁹Chirmiŋay Gor woŋg ak jimniy gipur; woŋgday nuk ak nimb mindpim.

Gor Korip Nuk Gayak Ak Nimb Mindpim

Pen minim bap: nimb biyimb Gor ker mindpim gok, Gor korip nuk rek mindpim. ¹⁰Yip simb niijiy dek, bi korip nup gep ak mindiy, korip sap yomb namb biyaп ak piŋiyen, biyimb gunap apiy day day mindip gok kisen gispay. Pen ap korip kun ak giniŋg, niijrep giy nokom giniŋgiy. ¹¹Gor korip nuk ak, Jiysis Krays nup sap yomb namb biyaп pisnep piŋiyip ak; biyimb gunap tuŋgjiw yoki, kisenimb bap piŋiŋgiyrek ma ayip.

¹²Pen korip day day mindek gispay ak, biyimb gunap gol, siylpa, kamb teprep dapiy giniŋgambay; gunap mon alik tap tiŋiy monmon okok dapiy giniŋgambay. ¹³Pen woŋg yerip yerip giniŋgambay ak; Krays apiy sup ŋek yinek, maŋgiysek niijninggambay. ¹⁴Korip day kilis mindenigamb gok pey ŋiniŋgamb. ¹⁵Day pisnep yinpaŋ yowniŋgamb gok pey ma ŋiniŋgamb. Biyimb korip yinpaŋ yowniŋgamb day kun gok giniŋgambay gok, nuk yip kim mindenigambay ak pen; simbgeprek korip yinek, tap ma mindip rek gok mindenigambay.

¹⁶ Gor Kawnan nimb yip nep mindip ak, korip ñiluk miñgan tep nuk ak rek mindpim! ¹⁷ Biynimb gunap Gor korip ñiluk miñgan nuk asikrep gep ak, gi timey geniñgambay, kuyip pen kunep gi timey giniñgamb.

Chin Nep Biynimb Gos Niñep Mindpun Añgiy, Ma Añgnimimb

¹⁸ Niñrep ginimimb. Nimb gunap gos yomb biynimb yikop gok piyow niñbay rek nep ninjy, biynimb gos niñep mindpun añañgambim ak pen; sakiy ayek kun añañgambim. Biynimb sakiy sek mindpun añañgiy mey, gos tep ak piyow niñningambim. ¹⁹ Pen biynimb yikop minim yomb yomb rek añañgiy niñbay gok, Gor niñek sakiy minim rek ayip. Baybol buk ak tikiy añañyak, “Biynimb gos tipañgiy ninjy; niñrep gipun apay gok, Gor gek pisnep apyap pikniñgambay añañyak.” ²⁰ Pen minim bap sek tikiy añañyak, “Biynimb yikop gos tipañgiy niñbun apay gok, Biyomb ak niñek, minim junj bap ma mindip; yesek apay añañyak.” ²¹ Kun ak biynimb gunap kuyip, biynimb yomb mindpay añañgiy yimb ma dand aranimimb. Pen biynimb akañ, tap yerip yerip mindip gok, Gor nimbiñ niñiy gayek mindip. ²² Yand Pol, Apolas, Siypas; mankumb biy; tap yerip yerip okok manjiysek; miñiy mindpim ak, kisen mindingambim ak, akañ kumniñgambim ak Gor nimbiñ niñiy gek mey; kun giy mindiy, kun giy giniñgamb. ²³ Pen nimbik Krays ker mindpim; Krays nuk Nop Gor ker mindip.

Bi Jiysis Minim Dand Amemb

4 ¹ Kun ak Apolas chirmijay mey; bi Krays añañek biynimb nuk gok kuyip kond mindiy, Gor minim tep ma ninjyngipay ak añañimbur. ² Bi woñg giñemb gok, biynimb gunap kuyip kond mindingambay ak pen, monmon giniñgiy rek ma mindip; Nop kiyk ak añañak rek nep giniñgambay.

³ Pen nimb akañ; biynimb gunap yip añañgambim, woñg nuk monmon gip añañgambim ak: yikop añañgambim. Nuk woñg tep gip añañgambim ak, kunep yikop añañgambim. ⁴ Yand key mindrep gipiñ añañgiy niñbiyn ak pen; minim kun ak rek Gor nuk key añañgamb. ⁵ Kun ak miñiy minim kun ak rek ma añañimimb. Biyomb key apiy, minim kun ak rek añañgamb. Weygiy gipay gok, misen gipay gok manjiysek misen añañgamb. Gos yerip niñiy nup woñg giñimbay ak kunep niñiy añañgamb. Kun ak mey, ñin kun ak biynimb manjiysek gipay gipay rek kuyip minim tep añañgamb.

Koriy Biynimb Yimb Kiyk Key Dand Aranyak

⁶ Pen mam ay yand gok. Minim apiy kun ak, Apolas chirmijay apiy ak pen; nimbiñ añañirep gispiy. Nimb key gos tipañgiy niñbun añañgiy key tep gakniñ, bi nimbiñ minim añañimbay gunap kuyip yimb dand

aranying, gunap kuyip ma kirginimimb aspiyn. Pen Baybol buk tikiy angyak rek ginimimb; gos key nijbim rek ma ginimimb apiyn. ⁷Gor nep gek biynimb nuk gok mindiy, gos sek mindpun. Pen gos tep nijbun ak, nuk nep gek nijbun. Kun ak yenen yimb nimbik key dand araniy apim, “Chin biynimb nijrep giy, girep yimb gipun apim?”

⁸Pen nimb key nijem, minim miker nimb gunap ma mindip! Chin mindrep yimb giy, biynimb yomb yimb mindiy, kiȳ gok mindrep gipay rek mindpun apim ak pen; am Krays yip mindiy, kiȳ mindrep gipay rek mindonjambun ñin ak ma owip. ⁹Kun ak nimb mindrep gipim ak pen; chin bi Nop angek Jiysis minim dand amemb mindpun gok, bi yikop rek ayek, chinup miluk niñiy, biynimb kuñay mindpay namb ak pikayon, kuyip nambij gan angiy gos ak nep niñbay. ¹⁰Krays nup gosimb niñiy wong tapin gon, chinup niñey bi sakiy rek ayip; pen nimb Krays biynimb gos tipangiy niñep nuk gok rek mindpim. Chin bi sayn; nimb biynimb kalrimey rek ayip. Chin bi yimb sek mer; nimb biynimb yimb sek gok rek ayip. ¹¹Wosrey tikiy, mind dand apiy miñiy mindpun ñin biy, chech ma mindiy, korip ma mindiy, yiwan giy, kuñam kinjik giy, kumemb rek ay, chinup per pik gey gey kosyam yimb mindpun. ¹²Keynep tiñiy yiwur giy, tap ñimbun. Chinup timey giy, anđjiwiy gey; pemiy ma apun. Kuyip pen Gor kond minden anjiy, nup anđgniñbun. ¹³Chinup minim timey anjey, pen minim sayn apun. Kun ak, chin silkul tap day day rek mindon mindon ñin biy wip.

¹⁴Minim tiksipiyn biy nimbip anđjiwyiñ nambij diniñgiy anjiy ma aspiyn; ñapan yand anjiy timund winjikyiñ aspiyn. ¹⁵Pen Krays minim tep ak bi gunap anjey ma dipik: yand nep anđnenik niñiy dipik. Kun ak nimb ñi pañ yand. Nimb yip nap nimbik. Nimbip Krays minim anđñiningambay bi gok kuñay yimb mindpay ak pen; nap nimbik ak yand nokom yimb. ¹⁶Kun ak nimbip aspiyn: yand gipiyn gipiyn rek niñiy ginimimb. ¹⁷Ar kun ak nep, Timotiy ñi tep yand Gor minim anđnen niñrep gip ak nup yoksiipyen. Nuk amiy, Krays biynimb nuk miñmon keykey mindpay gok kuyip, per anđñimbiyn minim ak, nimbip tip ak anđnírep gek niñrep giniñgambim.

¹⁸Nimb gunap Pol nuk key ma winiñgamb anjiy, alemb alemb ñiying mindenjambim ak pen; ¹⁹Biyomb ak yaw angek, kasek niningayn. Amjakiy, bi yimb kiȳ dand araniy yip angsikoy gipay gok, kilis kiȳ yerip rek mindip anjiy niñningayn. ²⁰Gor binuk yimb, nup chingiy mindpay akañ; minim nep anđgyiñ gi mindpay anjiy niñniñgayn. ²¹Kun ak yand apiy nimbip yerip ginim? Wasemb ay minim sayn anđgnim akañ; minim yomb anjiy timund winjiknim?

Koriyn Bi Bap Nonim Andik Nup Dak

5 ¹Yip anđniy apay, “Bi nimb bap nonim andik anup di mindip apay.” Pen biynimb Gor nup gosimb ma niñbay gok, tap siy tap

timey kun ak rek ma gipay. ²Namam kun gek, yenen kun gipun aŋgiy nimbip nambij ma gip? Krays ker mindpim rek, namam kun ak nup aŋgem, nimb yip ma mindonimuŋ. ³Yand paryomb akiy mindpiyn ak pen, nimbip gos niŋyinŋ mindpiyn. Bi tap siy tap timey gip kun ak nup, yerginiŋgambun ak niŋbiy. ⁴Nimb biyimb Krays ker mindpim gok, ap nan-giniŋgambim ŋin ak, Biyomb chin Krays nimbip gos ŋakniŋ, gos yand niŋbiy rek niŋiy, ⁵bi kun ak nup aŋgem nimb yip lotiw ma ginimuŋ. Seytan nup ŋin ar ak aŋg ayem nup gi timey gek; gos niŋiy, kor yomb niŋep ŋin ak, Biyomb ker mindonimuŋ.

⁶Pen nimb bi tap siy tap timey gip ak yip jimniy mindiy, mindrep gipun apim ak, tep ma gip. Biret giniŋ, tap yiys apay ak siskoy band gunap sesek ayey yomb yimb tan aranimb. ⁷Nimb biret yiys sek ma mindip rek mindpim gok, yiys timey ak maŋgiysek kirgiy, biyimb tep nep mindenimimb. Chin Jiwda kay Gor nup tap pik simboŋgyingipun ŋin ak, tap siy tap timey, tap yerip okok asik tep yimb giyinŋipun. ⁸Kun ak rek, Krays chinup nen kumimb aŋgiy niŋbun biyimb gok kuneq ginjun. Biyimb gunap nep tap siy tap timey gi yomey, kuŋjaynep giniŋgiy rek ayip. Gos kun ak niŋiy, minim tep yipund giy ar ak nep aŋg amiy apiy giy, mindrep ginimimb. ⁹Nimbip minj tikiy aŋgnik, “Biyimb tap siy tap timey gipay gok yip jimniy ma mindenimimb aŋgnik.” ¹⁰Pen nimb aŋgniŋgambim, biyimb Krays nup gosimb niŋbay gok, gosimb ma niŋbay gok maŋgiysek kirgiyaŋ aŋgiy asap aŋgniŋgambim. Pen ak mer. Biyimb nup ma diy, biyimb gunap tap kuyip gok chin nimb tikaŋ aŋgiy, biyin siy bi siy giy, tap siy diy, tap yikop gok gor chin aŋgiy aŋgniŋbay biyimb gok, man ar biy sikoy ma mindpay. Miňmon okok maŋgiysek mindpay ak, kuyip kirginjun rek ma ayip. ¹¹Pen biyimb Krays nup diy mam ay chin apun gok tikjak, biyimb gunap tap kuyip gok yip nimb tikaŋ aŋgiy, biyin siy bi siy giy, tap siy diy, tap yikop gok gor chin aŋgiy aŋgniŋiy, biyimb aŋgjiwi, ŋiŋ kilis ŋimbii sakiy ay giniŋgambay gok; kiy yip ma tangiy, jimniy tap ma ŋiŋnimimb aŋgiy apiy.

12-13 Biyimb Krays ker ma mindpay gok, yenen kun gipim aŋgiy, aŋg ginjun rek ma ayip; Gor nep mey, minim kun gok rek kuyip aŋgniŋgamb. Pen biyimb Krays ker mindpay gok, minim kun ak rek aŋgniŋgambun. Kun ak, bi nimb tap siy tap timey gip kun ak nup aŋgem, nimb yip lotiw giyinŋ ma mindonimuŋ.

Biyimb Krays Ker Kor Niŋbay

6 ¹Pen nimb Krays ker mindpim gok, mam Krays ker mindpay gunap kuyip damem kor niŋniŋgiy ak pen, yenen bi Krays ker ma mindpay gok kuyip damem kor niŋbay. ²Chin Krays biyimb nuk mindpun gok, kisen biyimb yikop gok kuyip maŋgiysek, kor niŋniŋgambun minim

ak ma niqbim? Kor sikoy kun ak key gem kumnimuŋ ak pen; yenen bi Krays nup ma dipay gok damem, niqbay. ³Chin kisen enjol gok kuyip kor niqningambun ak, kor sikoy kun gok, key ninjun. ⁴⁻⁶Akaŋ biyimb gos niqep bap ma mindek, mam gunap tikjak mam gunap kuyip dam, biyimb Gor nup gosimb ma niqbay gok kuyip aŋgem, kor niqbay. Nimbip nambiq ma gip?

⁷Pen kor minek minek gipim ak, apyap pikniŋ gispim. Nimbip timey giy akaŋ, tap nimbip gok piling dey; kirginimimb ak pen, yenen kuyip dand kor ambim? ⁸Pen yerginiŋ, namam nimbik gok key timey giyin, tap kuyip gok piliŋ diyiŋ gipim? ⁹Niqrep ginimimb. Gor biyimb timey gipay gok kuyip diy ma kond mindenŋgamb. Biyimb tap yikop aŋgniqbay gok; biy siy bi siy gipay gok; siŋilwaŋ dipay gok; ¹⁰tap siy dipay gok; biyimb gunap tap kuyip gok chin nimb tikaŋ apay gok; niŋ kilis ŋimb sakiy aypay gok; biyimb gunap kuyip aŋgjiwpay gok; Gor kuyip diy ma kond mindenŋgamb. ¹¹Nimb gunap tap siy tap timey kun ak rek giyinqipim ak mey; minim yomb mindek, Gor yip jimniy mindep rek ma ayak. Pen Gor Kawnan ak nimbip gos tep ŋek, Krays nimbip aŋgiy kumak gos ak niqrep giy, nup chingiy, Gor yip jimniy mindiy, biyimb tep nuk minim ma mindip gok mindpim.

Biy Siy Bi Siy Ma Ginimimb

¹²Pen nimb gunap apim, “Yerer gining giniŋgambun; minim ma mindip apim.” Kun apim ak pen, ar gunap giy mindrep ma giniŋgambun; ar gunap giy gos yomb chin ar kun anep amek, kisen mindrep ginjun rek ma ayniŋgamb. Kun ak yand tap monmon gok ma giniŋgay.

¹³Nimb gunap pen apim, “Chinup koŋgiy ayak rek tap ŋimbying nep mindenŋgambun apim.” Kun apim ak pen, Gor gek koŋgiy ak sek, tap kun gok sek ma mindenŋgamb. Biyimb gayak ŋin ak, biy siy bi siy giniŋgiy aŋgiy ma gayak; yand kuyip direp giniŋgayn, kiyk yip direp giniŋgiy aŋgiy gayak. ¹⁴Nuk Biyomb kun ak key. ŋinuk kumek key yimb gek tikjakak rek, chinup kuneŋ giniŋgamb ak niqiy, mindrep ginjun.

¹⁵Nimb niqbim: Krays junwon, chin ŋin tomb day nuk okok rek mindpun. Kun ak yergiy, Krays day bap dand amiy, kinjeŋram biy siy bi siy gep ar ak asikrep ginimimb. Tap siy tap timey gunap gon kun ma gip ak pen; biy siy bi siy giniŋgambun ak, mumbwak chin key gon timey giniŋgamb. ¹⁶Pen nimb niqbim: Gor Kawnan nuk ak yokek apiy, chin yip nep mindpun ak mey, korip miqan tep nuk rek ak mindpun. Kun ak key gos niqbun rek gun aŋgiy gos ak ma ninjun. ¹⁷Chinup kosyam yimb tungasik dek biyimb nuk mindpun ak, yimb nup aranimuŋ ar ak nep ginjun.

Bi Beriymijay Gok Mumbwak Kiyk Nokom Mindip

7 ¹Yip minj tikiy minim apik ak, nimbip pen aنجниј gispiyn. Biyn gok bi ma diy, bi gok biyn ma diy giniŋgambay ak tep. ²Pen minek minek biyn siy bi siy gey timey gip rek, biyn gok bi kiyk key mindaknij mindeningambay; bi gok biyn kiyk key mindaknij mindeningambay ak tep yimb. ³Pen nungumiј biynuk yip kining anjek, yaw aنجиј kiniŋgayr. Biynuk nungumiј yip kining anjek, yaw aنجиј kiniŋgayr. ⁴Pen nungumiј mumbwak ak nuk key mer: biynuk yip tap kiyk jimñiy. Biynuk mumbwak ak kunep nuk key mer: nungumiј yip tap kiyk jimñiy. ⁵Kun ak nungumiј anjek, biynuk mer ma aنجnimuј. Biynuk anjek, nungumiј mer ma aنجnimuј. Yaw aنجиј kinimiyr. Pen Gor nup gosimb nokom niňiy, aنجniyinq mindor aنجиј, minim ang ar nokom ay, nup aنجniyinq mindeningayr. Kisen tip ak kiningayr. Mer ak Seytan nimbip gek, gos gunap niňiy gem amek, apyap pikniŋgambim rek ayip. ⁶Pen low minim bap kun giy ma mindip; yand nep aspiyn. ⁷Gos yand niňbiyn ak, yand yikop mindpiyn rek mindeningambim ak, tep yimb. Kun giy gos niňbiyn ak pen, Gor gos nuk key niňimb rek, chinup kilis keykey ñimb. Biynimb gunap kilis tep bap ñek, ar gunap key gipay; biynimb gunap kilis bap key ñek, ar gunap key gipay. Kun gip rek, nimbi maňgiyek yand yikop mindpiyn rek mindenimimb aنجиј ma apiyn.

⁸Pen biyn piň bi paranj mindpay gok sek, biyn palpal gok sek yand yikop mindpiyn rek mindeningambay ak, tep yimb. ⁹Pen biynimb gunap yikop mindiy, siy siy gun aنجиј gos ak nep apek, mindrep ma giniŋgambay. Kun genimunj, biyn gok bi kiyk keykey diniŋgiy, bi gok biyn kiyk keykey diniŋgiy. Mer ak namb kuyip biyan mon rek yinek, mindrep ma giniŋgambay.

¹⁰Biyn bi beryoŋg gok, kuyip minim bap aنجниј gispiyn. Yand nep mer: Biyomb ak minim nuk. Biyn gok nungumiј sikop kuyip ma kiring amningiy. ¹¹Pen kiring amiy bi kisenimb ma diniŋgiy; yikop nep mindeningiy. Bi diniŋ, am nungumiј nindnimb anup, tip ak diniŋgiy. Bi gok kunep, biyn gok kuyip ma aنجyoknijiy.

¹²Pen nimbip biynimb yikop gok minim bap aنجниј gispiyn. Bi Gor ker mindonimuj bap nup, biyn Gor ker ma mindonimuj bap nup nind di mindiy, "Mindoniŋgambur" anjek, biyn Gor ker ma mindip aنجиј, nup ma aنجyoknijiy. ¹³Pen biyn Gor ker mindonimuj bap, bi Gor ker ma mindonimuj bap nup nind di mindiy, "Mindoniŋgambur" anjek, bi Gor ker ma mindip aنجиј, ma kiring amnimuј. ¹⁴Pen bi Gor ker mindonimuj ak, biyn Gor nup gosimb ma niňimb ak dipiyn aنجиј, ma aنجyoknijiy. Yip mindiy, Gor ñin ar ak mindeningambiyr. Pen biyn Gor ker mindonimuj ak, nungumiј nup ma kiring amnimuј. Yip mindiy, Gor ñin ar ak mindeningayr. Napan kiy tikniŋgayr ak minim ma mindip; Gor dinimuj rek nep mindeningamb.

¹⁵ Bi beryoŋg diy mindpay gok, nuŋgumiŋ nep Gor ker mindek, biynuk Gor ker ma mindiy, kilis giy nuŋgumiŋ nup kiriŋ amniŋ gonimuŋ; biy yand aŋgiy ma dirbiknimimb, yaw aŋgem, amnimuŋ. Mer ak penpen giy, mindrep ma giniŋgambim.

Pen biy n ak Gor ker mindek, nuŋgumiŋ Gor ker ma mindiy, kilis giy biynuk nup kiriŋ amniŋ gonimuŋ; bi yand aŋgiy ma dirbiknimimb. Yaw aŋgem, amnimuŋ. Mer ak penpen giy, mindrep ma giniŋgambim. Biyomb chin ak kapkap mindrep giyaŋ aŋgiy chinup dip.

¹⁶ Pen nimb biy n Gor ker mindpim gok, naŋgumiŋ yip nep mindem, Gor nup chiŋgniŋgiy rek ayip ak: ma niŋbim? Nimb bi Gor ker mindpim gok, biy nimbik yip nep mindem, Gor nup chiŋgniŋgiy rek ayip ak; ma niŋbim?

¹⁷ Biyimb Gor ker mindpay miňmon okok maŋgiyek, kuyip per apiyn, "Nimb yerer giy rek mindem Gor nimbip dak ak niŋiy, ar kun ak nep mindenimimb apiyn." ¹⁸ Pen bi kumbak sek mindey Gor kuyip dip gok, kumbak ma tikningiy. Bi kumbak tikey kuyip dip gok, tip ak poŋgwir ma giniŋgiy. ¹⁹ Kumbak tikiy akan, ma tikiy, Gor binuk mindpay ak, minim ma mindip. Pen Gor aŋgiy rek niŋiy gipun ak tap yomb yimb.

²⁰ Nind yerer giy rek mindem Gor nimbip dak ak, ar kun ak nep mindenimimb. ²¹ Nimbip gunap bi gunap tawiy dam wong kuyip ak aŋ ayey, pey ak ma diy, apay apay rek giy kalambis wong rek gipim. Pen Gor nimbip dip rek, kuyip kiriŋ amjun aŋgiy gos ak ma niŋnimimb. Pen kisen kirgiy yikop mindep rek ayonimuŋ, kirgiy yikop mindenimimb. Pen biyomb apay rek kisen gipim ak, nimb nep ma gipim; ²² Krays chinup dek, biyimb nuk mindpun gok maŋgiyek, aŋgiy rek kisen gipun. Pen tap siy tap timey giy kalambis rek mindon Krays chinup dek, miňiy kind nup okok ken mindiy, mindrep gun aŋgiy gos ak niŋnimimb. ²³ Gor Ņinuk ak timey giyingipim ak niŋiy, sanj yomb yimb rek gek, biyimb nuk mindpim. Gos kun ak niŋiy, biyimb Gor minim aspun aŋgiy yesek apay gunap, ap minim ar gunap key aŋgeningiy, kuyip ma kisen ginimimb. ²⁴ Kun ak mam ay sikop. Yerer giy rek mindem Gor nimbip dak ak; ar kun ak nep mindenimimb.

Biy Piň Bi Paranj Gok Kuyip Minim Ak

²⁵ Pen biy dep bi dep minim ak aŋniŋg gispbyn. Minim kun biy Biyomb ak angek niŋiy nimbip ma aspiyn. Pen nuk yip simb niŋiy diy kond mindip rek, nimbip minim yesek gunap ma aŋgnin̄gayn. ²⁶ Miňiy kosyam mindep rek ayip ūn biy, mindpim rek nep mindenimimb.

²⁷⁻²⁸ Nimb bi biy sek akan, biy bi sek mindpim gok, biy chin gok kuyip akan, bi chin gok kuyip kirgiy, yikop mindon aŋgiy ma aŋnimimb. Pen nimb biy sek ma mindpim gok, bi sek ma mindpim gok, biy dun bi dun aŋgiy gos ak ma niŋnimimb. Pen diniŋgambim ak minim ma mindip. Diy mey, miker keykey diniŋgambim gos ak niŋiy aspiyn.

²⁹Mam ay sikop. Minim aspiyn kun ak, Biyomb chin Krays mañ mindip winingamb ak, biyn sek bi sek mindpun aŋgiy gos yomb ma ninjun; Gor ker mindpun aŋgiy gos yomb ak ninjun. ³⁰Chin biynimb simb gek siy aŋgep rek mindpun gok; gos kun ak ma niŋiy, yikop mindpun rek mindonjun. Biynimb miňmiň gep rek gaknij mindpun gok; gos kun ak ma niŋiy, yikop mindpun rek mindonjun. Biynimb tap tawpun gok; biynimb tap ma mindip rek mindonjun. ³¹Biynimb tap lum ar biy niŋyiŋ diyiŋ mindpun gok; tap kun gok niŋon tap yomb rek ma aynimuŋ. Yenen: mankumb biy key kindiknimb ayniŋgamb ñin ak mañ mindip.

³²Yip tep gip ak, nimbip miker yomb ma ginimuŋ. Bi biyñ ma dipay gok Gor nup gosimb niŋiy, yergen Bapiy Gor nup tep giniŋgamb aŋgiy niŋniŋgambay. ³³Bi biyñ sek gok, yergen biyñ yand ak nup tep giningamb aŋgiy, tap lum ar biy gos yomb ak niŋiy gey amningamb. ³⁴Kun gek, nuk gos omijal niŋniŋgamb. Biyñ bi ma dipay gok, Gor nup gosimb niŋiy mindrep giy, nup nep gosimb niŋun aŋgiy niŋniŋgambay; pen biyñ bi sek gok yergen, bi yand ak nup tep giniŋgamb aŋgiy, tap lum ar biy gos ak niŋiy gey amniŋgamb. ³⁵Minim aspiyn kun biy, nimbip mer aŋgiy ma aspiyn; nimbip gos niŋiy, Biyomb ak nup gosimb niŋyiŋ, mindrep gim aŋgiy aspiyn. Yikop ak gos omijal niŋiy, nup direp ma giniŋgambim.

³⁶Pen bi gunap yikop mindey, kuyip biyñ dap ñey, yand bi woskey mindenningayn aŋgiy, mind dand amiy, biyñ kun ak nup niŋey mindep rek ma ayek akan, biyñ yimgeprek mindek niŋiy, diningga bay ak tep. Minim ma mindip. ³⁷Pen bi woskey kun gok rek, nup nembnemb giy mer; Gor nup nep gosimb niŋiy aŋgiy, biyñ ma diy, kilis yimb giy mindenningambay ak, kuneŋ minim ma mindip. Tep yimb giniŋgambay. ³⁸Kun ak bi biyñ kuyip aŋgyak ak dipay gok tep dipay. Pen biyñ ma diy, yikop mindiy mindrep gipay gok, tep yimb gipay.

³⁹Biyñ gok nuŋgumiŋ sikop mindyakniŋ, yip nep mindenningambay. Kumek nep mey; am bi kisen diniaŋ, diningga bay. Pen bi Gor ker mindenningiy gok nep diniaŋiy. ⁴⁰Pen gos yand niŋbiyñ ak: yikop mindpay rek mindenningiy ak, tep yimb. Yand nep mer: Gor Kawnan ak, yip gos ñakniŋ aspiyn rek ayip.

Tap Pik Chip Day Tap Gok Simbongipay Ak Niŋjun Akaŋ Mer Aŋgyak

8 ¹Pen biynimb yikop tap yesek aŋgnijbay gok, kuyip tap simboŋgiy pikey ñiŋjun akaŋ ma ñiŋjun aŋgiy yip aŋgnijbim minim ak, nimbip pen aŋgnij gispbyn. Nimb gunap apim, “Chin biynimb gos niŋep mindpun. Tap ñiŋemb tap gunap simboŋgiy pikpay ak ñiŋniŋ ñiŋniŋgambun apim.” Apim kun ak Gor nup wasemb ay, biynimb gok kuyip wasemb ay ma apim.

²Biynimb gos niŋep yimb mindpun apay gok, minim niŋniŋiy ak ma niŋiy, kun apay. ³Pen Gor nuk biynimb nup gosimb nokom niŋiy wasemb aypay gok, biynimb yand aŋgiy niŋimb.

⁴Pen tap kiyk simborjipay kun gok chin nījbun: tap mer; Gor nep mey, Biyomb yimb. ⁵Biynimb gunap tap chin aŋgnijbun mey ak aŋgiy, biyomb chinup kond mindonimuj mey ak aŋgiy, tap keykey semb biyoj man biy aŋgnijbay ak pen; ⁶Gor chin ak nokom yimb mindip. Nuk Bapiy chin tap okok maŋgiysek gayek mindip. Nuk mindaknij chin mindpun. Ņinuk Biyomb chin Jiysis Krays kunep nokom nep mindip. Nuk mindek mey, tap maŋgiysek gayrik. Nuk mindaknij chin mindpun. Tap gunap simborjipay gok yikop simborjipay.

⁷Pen biynimb gunap minim kun ak ma nījbay rek, nimb Gor nup chingrep gipim gok, tap simborjig pikpay kun gok monmon ňimbeniŋgambim, kiyk kunep ňimbiy, chin Gor ker mindpun rek, yeneng tap simborjig pikpay ak ňimbsipun aŋgiy, gospar aying ňimbey, Gor nījek tep ma giningamb. ⁸Pen tap asikpun akaŋ monmon ňimbun ak, minim ma mindip.

⁹Pen nimb biynimb nījrep gipim gok, tap bap ňimbon, mam ay nījrep ma gipay gok nījiy kunep giy, apyap pikniŋgiy rek ayip ak nījiy, tap kun ak ma nījnimb. ¹⁰Yenen: nimb biynimb nījrep gipim gok, am gor yesek aŋgnijbay korip miŋgan ak amiy, tap ňimbem, mam ay nījrep ma gipay gok, ap nimbip nījiy kiyk kunep ňiŋniŋgiy rek ayip. ¹¹⁻¹²Kun ak nimb nījrep gipun aŋgiy gem, mam ay Krays dinijg kumak gok gospar aying kunep giy, apyap pikningambay. Giniŋgambim ar kun ak, kuyip direp ma giy, Krays nup direp ma giy giningambim. ¹³Kun ak tap ňiŋemb gunap ňimben, mam ay gunap ňimbiy apyap pikniŋgiy rek ayek nījiy, tap kun gok ma nījnimb.

Pol Pey Ma Dak Ak Nup Tep Gak

9 ¹Yand bi Jiysis minim dand amemb mindpijn rek, tap bap yip kinjen ma tikip; nimbip wong giňimbiyn rek, yip tap gunap ňinimimb aŋgnijg apnip. Akaŋ yand bi Jiysis minim dand amemb ma mindpijn. Nimb nījbim: yand Biyomb chin Jiysis nup windin nījiy, minim tep nup ak aŋgñen, nimb diy mey; biynimb nuk mindpim. ²Biynimb gunap yip bi yikop aŋgiy nīnjinggiy rek ayip ak pen, nimbip minim tep angenik nīnbik rek, yip nījrep gipim. ³Biynimb gunap yip minim yomb aŋgey, kuyip pen apiyn, “Biynimb Gor minim tep ak aŋgen, nup chingipay gok kuyip windin ma nījbim ak mey, yip minim yomb aspim apiyn.”

⁴Nimbip wong giňimbiyn rek, pen tap keňmaŋgiy tap gok dinim rek ma ayip? ⁵Wong nimbip gipiyn rek, yand pen ay Jiysis nup chingip bap diy, dand minim tep aŋgniranggiy, tap ňiŋjur rek ma ayip? Piyta sek, bi Jiysis minim dand amemb gunap sek, mam yikop gunap sek per biy kiyk gok sek dand tanjey, kuyip direp gipay. ⁶Akaŋ Banabas chirminjay nep kinjen bap ma mindek, maniy wong piskind ak giyng tap ňimbur.

⁷Bi amiy gok wo়g gipay rek, tap kiyk key ma piyow ni়bay. Kuyip tap ñey ñimbay. Bi tap yimbay gok, yimbay rek pipa়g dapiy ñimbay. Bi kaw mokpay gok, mokpay rek, tiy mik diy ñimbay. ⁸Minim aspiyn kun ak ni়jem, Gor minim rek ma ayip, biynimb gos timund key ni়iy apay rek ayip? ⁹Pen Mosis Gor low minim ak tikiy a়gak:

“Kanj kaw gok pojind apiy, wiyt tawsimb jakey ma়giy ak key ay che়g ak key ay ga় a়giy, dap ayem wo়g giyakni়, meng mi়gan kuyip ak ma tiwni়grimbiknimimb; wo়g gini়gambay rek gunap ñi়ningiy a়gak.”

Gor kanj kaw gok gosimb ni়iy minim kun ak ma a়gak; ¹⁰chinup gos ni়iy a়gak. Biynimb tinij yiur giy wo়g gi yimbay gok, biynimb pa়g dand opay gok, kuyip gunap ñey ñimbying, tep gakni় wo়g gini়gambay angak. ¹¹Nimbip perminddep minim tep ak a়gon ni়iy dipim rek, chinup pen tap lum ar biy mindip gok ñini়gambim ak tep yimb. ¹²Pen biynimb gunap nimbip minim tep ak a়gney, maniy tap gok ñimbim rek, Apolas chir nimbip per a়gnor ni়bim ak, ma ñini়gambim? Pen nimbip a়gnijiy maniy tap gok diprup ak pen; dor, biynimb gunap chirup Gor minim tep ak ma a়gniraspiyr, maniy nen asimb a়graspiyr a়giy, Krays minim tep ak ma ni়ningambay ak ni়iy, maniy tap nimbip gok ma diy, chir key maniy wo়g giy, tap taw ñimbying a়gnirapur.

¹³Pen nimb nirbim: Gor angek, biynimb nup a়gnijep korip mi়gan wo়g gipay gok, tap opriy় dap yokpay gunap diy, tap kiyk taw ñimbay. Biynimb Gor wo়g giy়, tap pik simbo়gipay gok kunep, gunap diy ñimbay. ¹⁴Kun ak rek Biyomb angek, biynimb minim tep nup a়gnimbay gok kuyip, pen tap ñey ñimbying mey, mindrep giy় wo়g kun ak gini়gambay.

¹⁵Pen nimbip Gor minim tep ak a়gnirangen dipim rek, maniy tap ke়ma়giy nimbip gunap ma dipiyn ak; yip tep yimb gip. Miñiy minj tiksipiyn biy, tap nimbip gunap diyn a়giy ma aspiyn. Mer yimb! Nimb gos yomb kun ak ni়nimimb rek ayek, yip wak tikip. Kun gek yand nind kumbinip ak, tep yimb.

Biynimb Ku়jaynep Gor Ker Mindeyan A়giy, Pol Kalambis Wo়g Rek Gak

¹⁶⁻¹⁷Pen minim a়gnirapiyn ak, nimb gunap ni়iy a়gnijgambim, “Gor nup key yimb gisap a়gnijgambim.” Pen ak mer. Wo়g nup gipiyn kun ak, nuk ginimin a়gak rek nep gipiyn; key yimb ma gipiyn. Pen pey ma diy, nimbip wo়g yikop gi ñimbiyn ak, nuk yip ninjek tep gini়gamb a়giy, miñmiñ yimb gipiyn. ¹⁸Pen maniy tap gok ma dipiyn ak, pey yand rek mey, Jiysis minim tep ak, biynimb okok kuyip yikop yimb a়gnimbiyn. ¹⁹Yand bi taw dap ayey, kalambis wo়g rek giñemb bap ma mindpiyn ak pen; biynimb ku়jaynep Gor ker mindeyan a়giy, biynimb

miñmon keykey kuyip kalambis woñg rek gipiyn. ²⁰ Jiwda biyimb mindpay namb ak amiy, Krays minim tep ak aŋgñen niŋyaŋ aŋgiy, kiy yip mindyinq, tap kiyk asikpay gok asikpiyn. Kun ak Jiwda low minim kisen gipay namb ak, yand yip wilikiy mindon yip niŋey, bi kiyk bap rek ayip. ²¹ Pen biyimb Jiwda low minim ma niŋbay namb ak amiy, Krays minim tep ak niŋyaŋ aŋgiy, kiy yip yiŋgong giy minden niŋey, bi kiyk bap rek ayip. Pen kun giy, monmon giyinq Gor nup minim ak ma kirpiyn; Krays aŋgip aŋgip rek nep gipiyn. ²² Biyimb Gor ker mindiy, aŋgip ar ak niŋrep ma gipay namb ak amiy, Krays minim ak aŋgñen niŋrep giyaŋ aŋgiy, kiy yip yiŋgong giy minden niŋey, bi kiyk bap rek ayip. Kun ak biyimb miñmon keykey mindpay gok, kurginiŋgiy rek ayek niŋiy, gunap Krays nup dey kuyip tuŋgasik dinimuj aŋgiy, kiy yip wilikiy aŋgrep gipiyn. ²³ Gipiyn kun ak, minim tep aŋgip ar ak gen amek, mindrep giy aŋgiy gipiyn.

Kilis Yimb Giy Gon Amek Mindrep Yimb Giniŋgambun

²⁴ Nimb niŋbim: biyimb resis gipay gok, kunaynep resis gipay ak pen, bi nind amjakpay gok wiyn giy tap dipay. Kun ak rek, nimb kunep kilis giy, resis rek ginimimb. ²⁵ Biyimb resis giy wiyn gun apay gok, monmon ma gipay; asikrep giy, tap kuyip kilis ŋiningamb ak nep ŋimbiy, resis giy wiyn gipay. Tap sikoy per ma mindeningamb gok diniŋgamb kun gipay; chin resis gipun ak, junj ak mindakniŋ gipun. ²⁶ Kun ak mey, yand resis gipiyn ak, kilisrimey giy gipiyn. Key okok ma niŋbiyn; amniŋ gipiyn miŋgan ak nep niŋiy, kasek ambiyn. Pen bi kochiŋ pikpay gok, monmon ma pikpay, niŋrep giy pikpay rek ak gipiyn. ²⁷ Biyimb gunap kuyip aŋgñen niŋbay ak pen; yand key apyap piknim rek ayip ak, niŋrep giy nokom gen amjap.

Basind Apis Sikop Kuyip Gak Ak Sakiy Ma Ginjun

10 ¹Yenen: mam ay sikop. Chin Jiwda, basind apis chin wosrey gok, miñmon nep namb okok taŋgying kumyak kesim ak niŋbim. Kiyk miñmon Yijip mindiy, Gor semb band tikiy kuyip yiw giy kond mindyinq, yip am am ŋiŋg solwara Likañ apay ak gek, liŋg pis pis amek, kind bindoŋ amniyak. ²Gak kun ak maŋgiysek niŋiy aŋgyak, "Mosis biyomb chin Gor minim aŋgip ak, aŋgnigamb rek giniŋgambun aŋgyak." Miňiy ŋiŋg piknímbay rek, semb band ak sek, ŋiŋg Likañ kun ak sek kuyip gak kun ak, Mosis minim ak diniŋgambun aŋgyak. ³Biyimb kun gok maŋgiysek miñmon nep namb okok amniyakniŋ, Gor Kawnan ak, tap keñmaŋgiy ŋakniŋ, ŋimbiŋg amniyak. ⁴Pen ŋiŋg ŋiŋemb ak ma yimb mindek, Gor Kawnan ak gek kamb namb ak wikit apek, maŋgiysek ŋiŋyak. ŋiŋg kun ak kamb kiyk yip ameyak namb ak wikit apek ŋiŋyak. Kamb kun ak mey, Krays nep. ⁵Kun ak maŋgiysek nup chingniŋgiy ak pen, kuŋay yimb nep nuk aŋgak rek ma niŋey, nup yiruk gek, kuyip dand

miñmon amning gak ak ma dand amek, miñmon nep namb kun okok kinraŋgiy, tokiy ay kumyak.

⁶ Pen kuyip yerer gak kesim tikyak ak, Gor chinup gos tep niñniñgiy angiy gek, Baybol buk ak tikyak. Kun ak kiyk tap Gor mer angak gok dun dun angiy guyak rek ma ginjun. ⁷Kiyk tap yesek gok simbongying, angniiñgiyng guyak rek ma ginjun. Kiyk guyak ar ak tiky angyak, “Bisgiy tap ñimbying, ñiñg ñimbying, tikjak koñgim pañgying gey amnak angyak.”

⁸ Pen gunap kunep biyn siy bi siy guy, ñin nokom tiwendiy chiriy tawsin (23,000) kumyak rek, chin kun ma guy, asikrep ginjun. ⁹Gunap Biyomb chin anup alemb alemb ñey; nuk gek ñom kondkol gok, kuyip siwey kumyak ak kunep, niñrep ginjun. ¹⁰Gunap Gor nup angjiwey, enjol biynimb pikayep gok ap, kuyip pikayey kumyak. ¹¹Gor kuyip gak kun ak, biynimb gos niñyañ angiy gak. Pen chin biynimb Krays tip asaw angiy kond mindpun ñin biy niñyañ angiy, Mosis kesim kun ak tikayek, Baybol buk biyan riyt guy niñbun. ¹²Pen biynimb key niñrep gipun angniiñgambay gok, apyap pikniñgiy rek ayip ak, niñrep ginjun. ¹³Tap siy tap timey ginjun angiy gos ar keykey wip ak chinup nep ma gip; biynimb okok kuyip kunep gip. Gor chinup angak rek kond nep mindeningamb ak mey, nuk gek, gos niñniñgambun kun ak tapin apiy, chinup aybiriknimun rek ma ayniñgamb. Nup chiñgiy nep mindiy mey, nuk gek tap timey kun gok asikrep ginjun rek ayniñgamb.

Biret Kind Nokom Tipañg Ñimb Ak, Kiñiñ Nokom Mindpun

¹⁴ Kun ak biynimb tep yand gok. Tap yesek, tap yikop gok ma simbongnimimb. ¹⁵Nimb biynimb gos timund sek mindpim ak mey, minim angniiñg gispiyn ak, niñind akañ angiy, nimb key niñnimimb. ¹⁶Ñiñg wayn ak diy, Gor nup tep angiy ñimbun ak, likañ nuk yowak rek, Krays yip jimñiy mindpun angiy ñimbun. Pen Gor nup tep angiy, biret tipañg ñimbun ak; mumbwak nup timey guyak rek, chinup direp gip angiy ñimbun. ¹⁷Chin biynimb kunjaynep biret kind nokom tipañg ñimbun ak, biynimb nuk kiñiñ nokom mindpun angiy gipun.

¹⁸ Pen Jiwda kay gipay ak niñbim. Meymey siypsiyp tap gok dand apiy, Gor nup simbongning pikpay ñin ak, biynimb apiy yip ñimbay gok, gos ar nokom mindek mey, jimñiy ñimbay. ¹⁹Pen tap ñin mangiy silok gay simbongipay gok, tap niñind yimb angiy nimbipl ma aspiyn. ²⁰Biynimb ma niñbay gok, tap yesek kun gok angniiñsipun angiy, kichekiy malñiluk tap gok nep angniiñy; Gor nup ma angniiñbay. Kun ak mey, nimb kiyk yip jimñiy ar nokom kun anep mindeningambim ak; tep ma yimb giniñgamb angiy aspiyn. ²¹Biyomb chin anup angniiñy, ñiñg wayn sek, biret sek ñimb molik biyan ay; Seytan nup simbongiy ñiñg tap ñijemb nuk ak, ñimb ar biyon ma ayjun. ²²Pen kun giniñgambun ak, Biyomb chin ak,

chinup miluk niļaj aŋgiy giniŋgambun. Chin biyimb yomb yimb; Gor bi yikop aŋgiy, kun ak rek ginjun?

²³ Biyimb gunap apay, “Tap ŋiŋemb tap gunap simboŋgiy pik dap maker aypay gok ŋiŋniŋ, tawiy ŋiningambun. Low bap kun ak rek ma mindip ak, monmon tawiy ŋiŋniŋgambun apay.” Ak kun apay ak pen, ar kun ak nep niļiy giniŋgambun ak, tep ma giniŋgamb. Monmon giningambun kun ak, biyimb gunap niļiy kuneŋ giy, yenen Gor nup kun gipun aŋgiy, gos kurjaynep ŋiŋniŋgambay. ²⁴ Chin mindrep giniŋgambun ar ak nep niļiy ma ginjun; biyimb gunap kuyip gosimb niļiy, kiy mindrep giniŋgiy ar ak niļiy ginjun.

Gor Nup Yimb Ak Perper Nep Dand Aranjun

²⁵ Pen tap pik maker aypay gok, chipday tap gok simboŋgiy dap maker aypay akaŋ aŋgiy gos yomb ak niļiy, minim kun ak ma aŋgnienimimb; monmon tawiy ŋiŋnimimb. ²⁶ Yenen: Baybol buk ak tikiy aŋgyak, “Miňmon tap okok maŋgiysek, Gor chinup niļiy gayak aŋgyak.”

²⁷ Pen biyimb Gor ker ma mindpay gunap nimbip, “Apem tap ŋiŋun aŋgeniŋgiy;” nimb korip kuyip amniŋ, gos kuŋay ma niļnimimb. Monmon ami, tap dap ŋininggiy gok monmon ŋiŋnimimb. ²⁸⁻²⁹ Pen am mindiy nimbip, “Tap ŋiŋniŋ gispun biy, tap yesek gok simboŋgiy pik dap aypun aŋgeniŋgiy,” ma ŋiŋnimimb. Nimb ŋiŋniŋ ŋimbikip ak pen; kiyk gos kuŋay niļninggiy rek ayek, kuyip nen aŋgiy, kirginingambim. Pen nimb gunap aŋgnieningambim, “Chinup yenen gos kuŋay niļninggambay. ³⁰ Tap ŋiŋemb kun gok, Gor nup tep aŋgiy ŋiŋniŋgambun ak; yenen chinup gos kuŋay niļninggambay aŋgnieningambim.” ³¹ Kun aŋgnieningambim ak pen, tap ŋiŋniŋ akaŋ, yerer giniŋ, Gor nup yimb dand aranemb ar ak nep ginjun. ³² Jiwa biyimb akaŋ, Griyk biyimb akaŋ, Gor biyimb nuk gok niļey; tep ma giniŋgamb ar ak niļiy, ma ginjun. ³³ Yand gipiyn ak; yip key tep ginimuŋ ar ak ma gipiyn; biyimb gok Gor nup gosimb niļey, kuyip dinimuŋ aŋgiy ar ak nep gipiyn.

11 ¹ Kun ak nen, yand Krays gip ar ak niļiy gipiyn rek, nimb yand gipiyn ar ak niļiy ginimimb.

Biy Gok Lotiw Namb Ak Jun Pikyiwingininggiy

² Nimbip Gor minim aŋñen niļdiy, niļyiŋ nep mindpim ak; tep yimb aspiyn. ³ Pen miňiy aŋgniening gispbyn ak niļnimimb. Biyomb chin Krays Nop aŋgip rek niļiy gip; bi gok Krays aŋgip rek niļiy gipay; biy gok nuŋgumi kiyk apay rek niļiy gipay. ⁴ Pen bi gok biy kay gipay rek, jun ak pikyiwing, biyimb gok kuyip minim aŋgnieninggambay akaŋ, Gor nup aŋgnieninggambay ak; Biyomb chin ak, bi yikop par bap rek ayek kun gininggambay. ⁵ Pen biy gok bi kay gipay rek, jun ak misen mindakniŋ, minim aŋgnieninggambay akaŋ, Gor nup aŋgnieninggambay; nuŋgumi

sikop kuyip tap yikop par bap rek ayek, kun giniŋgambay. ⁶Pen biyn gunap jun kas ma yiwgijnjun angiy, jun kas kiyk ak tik maŋ giy akanj, pisnep tikyokningiy. Pen ar kun ak nambij gonimuŋ, jun ak tomb yiwigiy nep minim angninjig. ⁷Gor bi gok kuyip nundkaw rek gayek mindpay ak, jun kiyk ak ma pikyiwginiŋgiy. Pen biyn gok, bi gok rek gayek mindpay ak, jun kiyk ak pikyiwgiy nep, minim angninjig. ⁸Gor biyn tinglim kind ak diy, bi ma gayak; bi tinglim kind ak diy, biyngay. ⁹Pen biyn konddep bap ma mindip angiy, nungumiy nup ma gak; bi konddep nup bap ma mindip angiy, biynuk nup gayak. ¹⁰Ar kun ak enjol niŋmindpay rek, biyngay gok jun pikyiwgiy mindiy, nungumiy angnimuiŋ rek gininggiy.

¹¹Pen biyn gok kuyip ma anj sikoy ginimimb. Biyomb chin ak bi gok kuyip diy, biyngay gok kuyip ma kirgip; biyngay diy bi diy gip. Kun ak biynimbi nup ker mindpim gok; biyngay asik key ay, bi asik key ay geniŋgambim, tep ma giniŋgamb. ¹²Gor nind bi tinglim kind ak diy, biyngay ak gayak. Miňiy biyngay gok mindiy mey, ŋapan tikyakniŋ, bi gok mindpun. Pen Gor nuk junj ak mey, biynimbi nup okok maŋgiysek nuk kond mindip. ¹³Pen biyngay gok jun ak miseŋ mindakniŋ, Gor nup angninjininggambay ak, tep giniŋgamb akanj, nimbi nup key niŋnimimb. ¹⁴Yand niŋbiy, chin bi gok jun kas paryomb mindeninggamb ak, tep ma giniŋgamb. ¹⁵Biyngay gok nep jun kas paryomb jakip rek, jun kiyk ak pikyiwgiy mindeninggiy angiy gak. ¹⁶Pen biynimbi nup gunap minim aspiy kun ak niŋiy minim mindonimuŋ, angninjig angninjig. Yand pen gipiyn gipiyn rek ak aspiy. Biynimbi Gor ker mindpay miňmon okok kunep, ap nan-giy, aspiy kun ak rek nep gipay.

Biret Sek Niŋ Wayn Sek Niŋniŋ Girep Ma Guyak

¹⁷Minim bap angninjig gispiy. Per ap nan-giy, miň tep ar ak ma gipim. Kun ak nimbip minim tep angnim rek ma ayip. ¹⁸Biynimbi nup gunap apay, “Ap nan-giy minim apim ŋin ak, asik keykey aypim angey,” minim kun ak gunap gem, niŋind apay angiy niŋbiy. ¹⁹Pen gos ar keykey niŋiy gem amjap kun ak, biynimbi nup gok mindrep gipay; biynimbi nup gok mindrep ma gipay angiy, miseŋ yimb niŋniŋgambun. ²⁰Pen ap nan-giy tap ŋimbim kun ak, Biyomb biret wayn tap gok jimniy ŋinjnimimb anŋak rek ma ŋimbim; yesek ar ak gipim. ²¹Mam ay gunap yiwan nep mindyakniŋ, kuyip gos niŋiy mer; nimb gunap tap yomb ŋimbib, niŋ wayn kuŋay ŋimbib sakiy aypim. ²²Pen korip nimb ma mindek lotiw mindep tip ak amiy; tap ŋimbying, niŋ ŋimbying gipim? Akaŋ, Gor nup niŋem, tap yikop bap rek ayek kun gipim? Mam ay yiwan nen mindpay gok kuyip, nambij yomb ŋimbim kun ak, nimbip yerip angnim? Mindrep gipay angnim? Mer! Nimbip kun ma angninjagay.

Jiysis Binuk Gok Kuyip Biret Wayn Ŋak

²³Yand nimbip biret wayn ŋinjninggambim rek minim angnik ŋin ak, gos yand key niŋiy ma angnik; Biyomb chin ak yip gos Ŋak ar ak nep

aŋgnik. Pen Jiysis nup mimung niŋyak ñin ak, kisyim apek, tap ñiŋniŋ giy, nuk biret ak diy,²⁴ Gor nup tep aŋgiy, tipaŋ binuk gok kuyip ñiŋyng aŋgak, “Tip nimbip ak diy kumnim apiy rek, mumbwak yip di monmon giningambay. Kun ak rek biret tipaŋ aysipiyn biy diy ñimbdeŋ, yip gosimb niŋnimimb aŋgak.”²⁵ Pen tap ñimbdeŋ, ñiŋ wayn ak kunep di kap miŋgan ak soŋgiy, kuyip ñiŋyng aŋgak, “Gor kisen giniŋgayn aŋgiy minim angayak ar ak; likaň yip yowniŋgamb rek, nuk yip jimniy mindeniŋgambim ak mey; ñiŋ wayn kun biy, yip gosimb niŋyng ñiŋnimimb aŋgak.”²⁶ Kun ak Jiysis ma andkind wip ñin biy, biret wayn ñimbdeŋ nep mindem mey; biyimb gok Jiysis chinup kim dining kumak ak niŋniŋgiy.

Asik Tep Giy Biret Wayn Ñiŋnimimb

²⁷Pen biyimb gunap gosimb niŋiy mer, biret wayn monmon diningambay ak; Biyomb chinup aŋgiy kumimb mumbwak likaň nup ak, tap yikop rek ayek, kun giniŋgambay. Gor niŋek tap siy tap timey giningambay.²⁸ Kun ak yergiy rek mindpim ak key niŋiy, Gor yip jimniy mindyng nep biret wayn ak ñiŋnimimb.

²⁹Biyimb Jiysis chinup aŋgiy kumimb gosimb ak niŋiy mer; biret wayn monmon ñiŋniŋgambay gok; kiyk key yiur dining kun giningambay.³⁰ Ar kun anep, biyimb nimbip gunap mawses giy, tap giy gip; gunap pisnep kumbay.³¹ Gos niŋrep giy ñiŋniŋgambun ak, minim yomb ma diningambun.³² Pen biyimb nuk mindpun rek, mindrep ma gon, chinup timund winjikningamb. Timund winjikek mey, gos niŋiy, biyimb man ar biy monmon gipay gok yip, mon key yinjap ak ma amningambun.

³³Pen mam ay sikop! Tap ñiŋning ap nan-giy, biyimb gunap tawsak ay ma ñiŋnimimb; kuyip kond mindiy, jimniy ñiŋnimimb.³⁴ Pen yiwan gek, korip nimbik okok tap ñimbiy winimimb. Mer ak monmon giy, minim yomb diningambim.

Minim day gunap, kisen mindpim ak ami, aŋgñirep giniŋgayn.

Gor Kawnan Ak Kilis Ñakniŋ Biyimb Nuk Gunap Kuyip Direp Gipun

12 ¹Pen mam ay sikop. Miňi Gor Kawnan ak kilis keykey ſek, Wong ar keykey gipun minim ak, nimbip aŋgrep giniŋ gispbyn.² Nimb niŋbim: nind Krays nup ma dipik ñin ak, tap gos ma mindip gok nimbip gos lip gek, tap yesek kun gok aŋgnij mindyngipim.³ Kun ak nimbip aŋgrep gen, niŋrep ginimimb. Gor Kawnan ak gos ñakniŋ, Biyomb chin ak nup ma aŋgjiwningambay. Pen nuk gos ſek nep, Jiysis Biyomb chin aŋgiy, biyimb gok kuyip aŋgñimbay.

⁴Gor Kawnan ak gos tep ñakniŋ, Wong ar keykey gipun ak pen, Kawnan nuk keykey ma mindip; nokom yimb mindip.⁵ Wong ar keykey

giyinq, Biyomb chin ak nup direp gipun ak pen, nuk kunep nokom yimb.
 6 Gor chin nokom yimb mindip rek, chinup kilis keykey ñaknij, woñg ar
 keykey giyinq nup direp gipun.

7 Gor Kawnan chinup kilis keykey ñek, woñg ar keykey gipun kun ak,
 biynimb nuk gok mañgiysek direp gon, mindrep giyañ angiy gip. 8 Gor
 Kawnan ak chinup biynimb nuk gunap gos tep ñek, minim nup ak ninjy apun.
 Pen Kawnan nokom kun ak chinup biynimb gunap gos ñek, Gor minim tep
 nuk kiñij ak ninjy angñimbun. 9 Kawnan nuk nokom kun ak chinup gunap
 gos ñek, Gor nup gosimb niñyinq key yimb gipun: gunap biynimb tap gip
 gok gon jakambay; 10 gunap tap mageprek gok gipun; gunap Gor minim nup
 gunap ninjy angñimbun; gunap Gor Kawnan akan, tap yerip rek biynimb bak
 ayek gipay ak niñbun; gunap minim yimb keykey apun; gunap minim yimb
 keykey angey ninjy, tungandikiy biynimb gok kuyip angñimbun.

11 Pen Gor Kawnan nokom yimb mindip ak, gos key niñimb rek, chin
 biynimb nuk mindpun gok, kilis keykey ñaknij, woñg ar keykey gipun.

Wong Ar Keykey Giy Krays Nup Direp Gipun

12 Mumbwak chin nokom yimb mindip ak pen, day nuk kuñaynep
 mindip. Kun ak rek, chin Krays biynimb nuk gok mindpun. Chin
 kuñaynep woñg ar keykey gipun ak pen, biynimb kiñij nokom yimb
 mindpun. 13 Chin Jiwda biynimb gok, Jiwda mer gok; biynimb yimb
 mindip gok, yimb ma mindip gok Gor Kawnan nokom kun anep, chinup
 mañgiysek ñiñj rek pikñek, Krays mumbwak nuk nokom rek mindpun.

14 Mumbwak ak nokom ak pen, day nuk kuñjay mindip. 15 Tomb kind
 ak, ñin kind ak niñek nuk yomb rek ayek, yand sikoy angninggamb ak;
 yikop angninggamb. Kiyk mumbwak nokom mindiy, woñg jimñiy gipiyr.
 16 Timund ak, windin ak niñiy, nuk yomb yand sikoy angninggamb ak
 yikop angninggamb. Kiyk mumbwak nokom ayek, woñg jimñiy gipiyr.

17 Pen chinup gayak ñin ak, windin okok mañgiysek gaypikop ak;
 yergiy minim angey timund pik niñbinup? Pen timund mañgiysek nep
 gayambikop; yergiy kuy puñg niñbinup. 18-19 Kun ak rek, chin Krays
 biynimb nuk mindpun gok mañgiysek ar nokom ma gipun. Gor Kawnan
 ak key niñek tep gip rek, kilis keykey ñaknij, ar keykey gipun. 20 Kun ak
 mey, mumbwak nokom ak pen; day nuk kuñaynep mindip.

21 Pen windin ak, ñin kind ak yenen yand yip mindip; woñg nuk bap
 ma mindip añgiy, asik am keynep mindiy, mindrep ma giniñgamb. Jun
 won ak, tomb kind ak yenen yand yip mindip; woñg nuk bap ma mindip
 añgiy, asik am keynep mindiy, mindrep ma giniñgamb. 22 Mumbwak day
 gunap, day gunap kuyip woñg nimb bap ma mindip añgiy, asik keykey ay,
 mindeninqiy rek ma ayninqamb.

23 Mumbwak chin day yikop gok, chech mokyañ tap gok ay gipun
 rek, yimb dand aranbun. Day biynimb niñey, tep ma giniñgamb añgiy

pikiyigipun gok, per direp gipun kun ak rek, yimb dand aranbun. ²⁴Kun ak rek nep, chin Krays biyinimb kiñij nuk mindpun. Biyinimb yimb ma mindip gok, Gor gek yimb mindip. ²⁵Asik keykey ma ayninjigiy angiy, nuk gek biyinimb yimb ma mindip gok yimb dey, biyinimb nuk gunap yip, andip andip rek mindiy mey, penpen simb niñbay. ²⁶Pen day bap miker gek niñey, mañgiysek simb gip; pen day bap mindrep gek niñey, mañgiysek tep gip.

²⁷Chin Krays kiñij nuk mindpun gok, ñin kind tomb kind nuk ak mindiy, angiip rek gipun. ²⁸Biyinimb kiñij nuk mindpun namb ak, nuk chinup angayip rek: nind bi Jiysis minim dand amemb gok mindpun; namb ak bi Gor minim anjep gok mindpun; namb kanej ak minim nup angnemb tiysa gok mindpun; gunap tap mageprek gok gipun, gunap biyinimb tap gip gok kuyip gon jakambay; gunap biyinimb simb niñij direp gep gok mindpun; gunap biyinimb gok kuyip kond mindnuknij, mindrep gipay; gunap minim yimb keykey gok apun.

²⁹Pen chin mañgiysek bi Jiysis minim dand amemb ma mindpun. Mañgiysek bi Gor minim anjep ak ma mindpun. Mañgiysek tiysa ma mindpun. Mañgiysek tap mageprek gok ma gipun. ³⁰Mañgiysek biyinimb tap gip gok gon ma jakambay. Mañgiysek minim yimb key gunap ma apun. Mañgiysek minim yimb keykey apay rek niñiy, tuñgandikiy biyinimb gok kuyip ma angnimbun. Yenen: Gor Kawnan ak chinup kilis ar keykey ñimbrek, nup wong ar keykey gipun.

³¹Kun ak Gor Kawnan chinup kond mindaknij, Gor nup wong tep yimb bap ginjun angiy, ginimimb.

Pen miñiy nimbip tep yimb giniñgamb ar ak angninj gispiyn.

Penpen Wasemb Ayep

13 ¹Chin biyinimb gunap kuyip wasemb ma ay, yikop kuyip minim yimb keykey angninjgambun akañ, enjol minim apay rek angninjgambun ak, tep ma giniñgambun. Kun gon bel ak pikey pikey, biyinimb gok timund pikniñiy, kirpay rek nep ayninjgamb. Pen biyinimb wasemb angninjgambun ak tap yomb yimb.

²Chin Gor biyinimb nuk mindpun gok; gunap Gor minim anjep gok mindenjgambun, gunap gos tipañgiy key yimb niñniñgambun; gunap Gor nup gosimb ninjy, yirik won gunap angon key okok amniñgamb. Pen ak minim yomb mer; ak yikop kun giningambun. Tap yomb yimb mey; biyinimb gok kuyip wasemb angninjgambun ak.

³Pen tap chin mañgiysek mindip rek, bilok biyinimb tap ma mindip gok kuyip ñiniñgambun akañ; Gor wong ak ginuknij, biyinimb gunap chinup miluk niñiy, mon yinimb namb ak diyokey kumniñgambun ak; Gor nup tep giniñgamb angninjgambun ak pen, wasemb ma ayninjgambun rek, giniñgambun kun ak tep ma giningamb.

4-5 Pen biyimb Gor nup wasemb ay, biyimb gunap kuyip wasemb ay gipay gok, mind tep yimb gipay. Biyimb gok kuyip simb niniy mey, kuyip timey gey, kal ma jiwpay; biyimb gunap tap tep dey, kuyip miluk ma nījbay; chin key biyimb yomb mindpun angiy monmon ma gipay; kapkap mindrep yimb gipay. Tap tep gunap nījiy mapin ma aypay; biyimb nījiy miluk sek ma mindpay; kuyip timey gey, gos kun ak nījying ma mindpay. 6 Miñ timey ar ak kuyip tep ma gip; Gor miñ ar ak kuyip tep gip. 7 Pen miker yerip yerip gunap kuyip apek, Gor nup ma kirpay; nup chingiy mindpun ak, mindrep yimb ginīgambun angiy, tep gaknīj nep mindpay.

8 Pen kisen Gor Kawnan chinup gos ñek minim nup angnimbun ak; ma angniningambun. Chinup gos ñek minim yimb keykey apun gok, ma angniningambun. Day nījbun miñ ak kune, puñgrikningamb ak pen; wasemb aypun miñ ak, per yimb nep mindenijgamb. 9-10 Yenen: chin miñiy ar ar nep nījiy angnimbun; kisen ar ar nījbun rek kirgiy, nījrep yimb giy mindingambun.

11 Miñiy ñapan ñaj gos nījiy apay rek angon wip; pen kisen biyimb yomb nījiy apay rek angyīng; ñapan ñaj gos nījiy apay rek ak kirginīgambun. 12 Miñiy ñīng kawnan pañgnijbay rek ak nījbun: kisen ñin kun ak, Krays chinup nījrep gip rek ak, nup nījrep ginīgambun.

13 Kun ak minim yomb omijal nokom mindip: Gor nup gosimb nījep ak; nup gos sek kond mindep ak; wasemb ayep ak. Pen minim yomb yimb ak mey, wasemb ayep ak.

Gor Kawnan Nimbip Bak Ay Mindaknīj, Minim Keykey Apim

14 1 Gor chinup kond mindaknīj, biyimb gok kuyip wasemb ay, direp ginjun angnimimb. Kun ak Gor nup woñg nuk ar gunap ginjun angyīng, biyimb gok kuyip minim nup angnemb rek aynīgamb ak, tep yimb kun ginīgambim. 2 Pen alemb andik mandik giy, Gor minim angniningambim ak, minim yerip aspay angiy, ma nīniningambay; Gor nep nīniningamb. 3 Gor minim misej angem mey, biyimb nījiy mindmañgiy limek, Gor nup direp yimb ginīgambay. 4 Kun ak, biyimb Gor Kawnan gek, alemb andik mandik giy Gor minim apay gok, keynep angyīng nījying giy, Gor nup direp ginīgiy rek ayip ak pen; biyimb Gor minim misej angniningambay gok, minim angrep gey, Gor biyimb nuk kuñaynep nījiy, nup nījrep ginīgambay. 5 Nimb mañgiysek alemb andik mandik giy Gor minim angniningambim ak, yip tep ginīgamb ak pen; tep yimb ginīgamb ak, minim nup misej angniningambim. Misej angneningambim, biyimb nījiy, Gor nup direp ginīgambay. Pen alemb andik mandik giy angenīgambim, biyimb gunap minim kun ak nījiy, junj angīp ak kun kun giy mindip angiy, biyimb gok angneningambay nep, Gor nup gosimb ak nījrep ginīgambay.

⁶Pen yand mindpim ak amiy, minim yimb key bap aŋg婁g, Gor minim aŋgeniŋgayn; nimb yergiy niŋiy, Gor nup chiŋgrep yimb giniŋgambim. Pen Gor yip gos ŋek angen akaŋ, gos timund yip wip rek gunap angen akaŋ, Gor minim tep nuk gok aŋgnen niŋem mey, Gor nup chiŋgrep yimb ginimimb rek ayniŋgamb.

⁷Giyta, gawimb tap okok pikey, biyinimb gunap yergiy, minim asap mey ak aŋgiy niŋningambay? Tap gos niŋep rek, kun kun aspun aŋgey niŋninggiy.

⁸Pen biykul ak kunep puŋgey aŋgrep ma gek, an tikjakiy penpen giniŋ gispun aŋgiy, kond mindingamb? ⁹Kun ak rek mey, nimb biyinimb gok kuyip, minim yimb key bap aŋgiy Gor minim ak aŋgneniŋgambim; yergiy minim aspay ak aŋgiy, niŋningambay. Nimbik keynep aŋg aŋg kirginiŋgambim.

¹⁰Pen man ar biy minim yimb keykey mindip rek, minim kiňij ak mindakniŋ apay; yikop ma apay. ¹¹Biyinimb gunap minim aŋgey ma niŋningambun ak, chinup niŋey, biyinimb paryomb okok nimb rek ayniŋgamb. Chin pen kuyip niŋon, kunep giniŋgamb.

Minim Yimb Keykey Aŋgniŋg, Gos Niŋrep Giy Aŋgnimimb

¹²Nimbip kun ak rek nep giniŋgamb ak, niŋrep ginimimb. Gor Kawnan chinup gos ŋakniŋ, woŋ nup ak gun aŋgiy kilis gipim ak; niŋrep giy, biyinimb nuk gok kuyip, direp giniŋgambim ar gok nep ginimimb.

¹³Pen alemb tuŋgandikek minim yimb keykey aŋgniŋg, Gor nup aŋgnijem, nimbip gos ŋakniŋ, kun kun aspun aŋgyiŋ aŋgnimimb. ¹⁴Mer ak, minim yimb keykey aŋg婁g, Gor nup aŋgnijenayn ak pen, minim kiňij aspiy ak aŋgiy ma niŋniŋgayn; biyinimb gok kunep ma niŋningambay. Namb yand biyaj key kun aŋgan aŋgek nep aŋgnijayn. ¹⁵Kun ak yand minim yimb keykey aŋgiy, Gor nup aŋgnijenayn akaŋ, kamep aŋgnijg; gos niŋyŋg, biyinimb niŋniŋgiy rek ar ak nep aŋgnijayn. ¹⁶Nimbip Gor Kawnan ak gek, minim yimb keykey aŋg婁g, Gor nup tep aŋgem, tep giniŋgamb ak pen; biyinimb gok kiyk ma niŋiy, yergiy nimb yip yiŋgong giy, Gor nup tep aŋg婁g mindeningambim? ¹⁷Gor nup tep aŋg婁g mindeningambim ak pen; kiyk minim kun ak niŋiy rek, Gor nup gosimb niŋniŋgiy. Minim ak kiyk key aspay aŋgiy niŋningambay.

¹⁸Pen Gor Kawnan gek, minim yimb keykey apun ak, nimbip nep ma gip; yip kunep gek, minim yimb keykey kuŋaynep per apiy ak, nup tep apiy. ¹⁹Pen biyinimb ap lotiw mindyakniŋ, minim yimb key okok nimb bap aŋgon ma niŋniŋgambay ak; minim niŋbay ak nep miser aŋgon, yip tep giniŋgamb.

²⁰Pen mam ay sikop. Ŋapan ŋaŋ niŋbay rek nep ma niŋnimimb; biyinimb yomb gosimb niŋbay rek niŋnimimb. Tap siy tap timey gep ar ak nep, Ŋapan ŋaŋ rek mindenjun.

²¹ Jerusalem biyimb wosrey, Gor nup kirgiyak rek, bi Gor minim angep Asaya Baybol buk ak tikiy aŋgak, “Gor aŋgip, ‘Yand biyimb guniy timund winjikniŋ, biyimb par okok nimb aŋgen apiy, minim yimb kiyk aŋgyakniŋ, biyimb guniy ma nep niŋniŋgambay aŋgip’ aŋgip” tikayak.

²² Kun ak niŋbun: Gor Kawnan ak gek, minim yimb keykey apay ak, biyimb nup gosimb ma niŋbay gok niŋniŋgib aŋgip gip. Pen gek minim tep miseŋ aŋgñimbay ak, biyimb nup gosimb niŋbay gok, nup direp yimb giniŋgib aŋgip gip.

²³ Pen nimb Gor biyimb nuk mindpim gok, ap nan-giy, alemb tuŋgandikek minim yimb keykey aŋgip Gor minim aŋgeniŋgambim; biyimb Gor ker ma mindpay gok nimbiŋ niŋiy, biyimb gok sakiy ayek aspay aŋgniŋgambay. ²⁴⁻²⁵ Pen Gor minim miseŋ aŋgñiŋgib mindem, biyimb kun gok rek gunap ap niŋiy, tap siy tap timey kapkap gipay gok, gos yomb yimb niŋiy, Gor nup niŋey jel gek, konjim yimi, yimb nup dand aranyiŋ aŋgniŋgambay, “Niŋind! Gor yip mindpim aŋgniŋgambay.”

Lotiw Ak, Yipund Giy Nep Ginimimb

²⁶ Kun ak mam ay sikop. Yand aspiy: ap nan-giniŋgambim ŋin ak, bap kamep aŋgniŋgamb; bap minim aŋgñiniŋgamb, bap Gor gos ŋimb rek minim ak aŋgñiniŋgamb, bap minim yimb keykey aŋgip aŋgniŋgamb; bap minim aŋgniŋgamb kun ak, tuŋgandikiy kun kun giy aŋgip aŋgniŋgamb. Kun ak mey, biyimb niŋiy mindrep giniŋgib ar gok nep ginimimb. ²⁷ Pen alemb tuŋgandikiy minim yimb keykey aŋgniŋgib, biyimb omiŋal akan, omiŋal nokom nep aŋgniŋgib. Kuŋjaynep ma aŋgniŋgib. Pen biyimb nokom bap tikjakiy minim angek, bap pen, kun kun giy aŋgip aŋgnimuŋ. ²⁸ Pen minim kun kun giy aŋgip aŋgip aŋgñinimuŋ bap ma mindonimuŋ; alemb tuŋgandikiy aŋgniŋgamb ak, minim kun ak biyimb gok kuyip ma aŋgnimuŋ, nuk key kapkap Gor nup aŋgniŋgib mindonimuŋ. ²⁹ Biyimb omiŋal akan, omiŋal nokom, Gor minim tep ak aŋgñiyakniŋ, biyimb gunap Gor minim ak yipund giy aspay akan, yesek aspay aŋgip, joŋimb kind ak niŋmindenigiy. ³⁰ Pen biyimb yikop niŋmindenigambay kun gok, gunap Gor Kawnan ak gek, gos tep paŋyikek, bi nind tikjakiy aŋgonimuŋ ak, gos kun ak niŋiy bisgek, bi kisen ak tikjak aŋgnimuŋ. ³¹ Kun ak nimb manŋiysek minim tep ak, aŋg dand amiy apiy giy mey, Gor nup gos ak niŋrep giy, mindrep giniŋgambim.

³² Pen biyimb Gor minim aŋgep gok, joŋimb kiyk key kond mindiŋg, minim aŋgep won ak nep apay. ³³⁻³⁴ Yenen: Gor gek biyimb nuk gok monmon ma gipay; gos niŋniŋgib gey amek, kapkap mindrep gipay.

Pen nimb ap nan-giy, biyin gok bi rek minim ma aŋgniŋgib. Bi gok aŋgey, biyin gok yikop niŋniŋgib. Krays biyimb nuk miňmon okok, kun

ak rek nep gipay. Baybol buk tikyak minim ak, kunep kun ak rek nep mindip.

³⁵ Pen biyn gok minim gunap sek niijun aŋgiy, korip okok amiy, nuŋgumi� sikop kuyip aŋgniŋey, aŋgñirep giniŋgiy. Lotiw namb ak biyn tikjakiy minim aŋgneniŋgambay, tep ma giningamb.

³⁶ Akaŋ nimb nep Gor minim ak niŋrep gipim, biynimb okok ma niŋbay? ³⁷ Biynimb Gor Kawnan yip mindpun apay gok sek, biynimb minim nup aŋgep mindpun apay gok sek yand Gor aŋgip rek nep aspiyin ak niŋniŋgiy. ³⁸ Pen biynimb gunap minim kun biy ma niŋey, minim aŋgneniŋgiy ak ma niŋnimimb.

³⁹ Kun ak mam ay sikop. Gos yomb nimb ak Gor minim aŋgnenjun aŋgiy niŋnimimb. Pen biynimb alemb tungandikiy minim yimb keykey aŋgying Gor minim apay gok kuyip, kirgim ma aŋgnimimb. ⁴⁰ Pen kilpul aŋgying monmon ma ginimimb, niŋrep giy়ing gem amnimur.

Krays Kumiy Tip Ak Tikjakak

15 ¹Mam ay sikop. Krays minim aŋgenik diy mindrep gipim ak, sakiy ginimimb rek ayip aŋgiy, tip ak aŋgñirep giniŋ gispiny. ²Minim tep kun ak nimbip aŋgen niŋiy dipik ak mey, Gor nimbip dek, biynimb nuk mindpim. Pen mer ak biynimb nuk ma mindembikip.

³⁻⁴ Minim yomb yand niŋnik ak, nimbip aŋgiy aŋgnik, “Chin tap siy tap timey gipun rek, Jiysis chinup nen aŋgiy kumek komey, ŋin omiŋal nokom mindiy, tip tikjakak ak mey; Baybol buk ak tikiy giningamb aŋgyak rek nep gak aŋgnik.”

⁵ Pen Jiysis kumi� tip ak tikjakiy, Piya mindek sijak miseŋ gek, nup nind niŋak. Kisen miseŋ gek, bi minim nup dand amemb anep wimirgan ak niŋyak. ⁶Kisen tip ak miseŋ gek, mam ay payp handret rek niŋyak. Mam ay kun gok gunap kumyak; pen mangiysek rek mindpay. ⁷Kisen ŋin bap miseŋ gek, Jemis niŋak. ŋin bap pen, bi minim nup dand amemb gok kiyk mangiysek niŋyak. ⁸Pen biynimb gunap nup niŋyak ŋin ak apiy pandikek, kisen yand kunep nup niŋnik. Kun ak yand ŋapan tikrep ma gipay rek bap mindenik yip dak.

⁹ Yand bi timey biynimb nuk gok kuyip, timey yimb giy়ingipiyn ak; Jiysis minim nup dand amemb bap mindenim rek ma ayak ak pen; ¹⁰ Gor yip simb niŋiy dek, binuk mindiy, key yimb gipiyn. Bi minim nup dand amemb gunap woŋg gipay rek ma gipiyn; yip simb niŋiy direp yimb gek, woŋg yomb yimb ak gipiyn. ¹¹ Yand nep Gor nup woŋg ak gipiyn aŋgiy ma aŋgneniŋgayn; kiy nep gipay aŋgiy ma aŋgneniŋgayn; chin mangiysek Krays minim tep ak, ar nokom aŋnɔn amek, nimb niŋiy dipim.

Biynimb Kumyak Gok Tip Tikjakniŋgambay.

¹² Pen Krays kumi� tikjakak aŋgiy minim per apun ak, nimb gunap yenen ma niŋiy apim, “Biynimb gok kumi� tip ak ma tikjakpay apim?”

¹³ Pen aŋningambun kun ak, Gor Krays nup gek tip ak ma tikjakip aŋgiy aŋgneniŋgambun.

¹⁴ Pen Krays tip ma tikjakpikop ak, minim tep apun ak minim rek ma ayek, nup gosimb niñiy chingipik ak, ma chingipikip. ¹⁵⁻¹⁶ Biynimbi kumiyl ma tikjakep rek ayombikop, Krays nup gek ma tikjakpikop. Gor gek tikjakak minim tep per apun ak, yesek nep apnup. ¹⁷ Pen minim aŋgnuk ak diy, Gor biynimbi nuk mindpim rek ma mindembikip; biynimbi tap siy tap timey giy, pisnep kumbay rek ak mindembikip. ¹⁸ Biynimbi Krays nup chingiy kumyak gok, am Gor yip mindenŋgiy rek ma aypikop.

¹⁹ Chin Krays nup diy mey, gos sek mindpun. Pen lum ar biy mindiy, pisnep kumbinup rek ayip aŋgiy, biynimbi simbgeprek yimb gok mindombinup. ²⁰ Pen Gor gek Krays tikjakiy nup ker amek mey, biynimbi nup ker mindpun gok, kuneŋ giniŋgambun ak niŋrep gipun.

²¹ Andam gek, biynimbi kind nuk ak mangiysek kumbay; Krays gek, biynimbi kind nuk ak mangiysek tikjakniŋgambay.

²² Minim aspiyin kun ak, Andam biynimbi kind nuk ak mangiysek kumniŋgambay; Krays biynimbi kind nuk ak mangiysek kim mindenŋgambun aŋgiy aspiyin. ²³ Pen Gor Krays nup nind gek tikjakiy, am nuk yip mindip ak mey, kisen apiy biynimbi nup ker mindpun gok gek, mangiysek tikjakniŋgambun. ²⁴ Niñ kun ak niñ kisen yimb winingamb ak mey; biynimbi, tap yerip yerip nuk kond mindenŋgamb gok mangiysek, Nop nup angek kond mindenŋgamb. ²⁵ Yenen: Krays biynimbi tap okok kond mind dand ami, Nop gek; biynimbi yomb, biynimbi tam okok; kichekiy, malñiluk tap yerip yerip mindip gok, Krays bej okok mindenŋgambay. ²⁶ Niñ kun ak kuneŋ gek, biynimbi gok tip ak kumniŋgiy rek ma ayningamb.

²⁷ Pen Nop biynimbi tap okok mangiysek, Niñuk Krays bej okok ayningamb aŋgiy tikyak ak, Nop nup sek ma aŋgyak. Nuk nep gek, Niñuk Krays nup bej okok mindenŋgambay. ²⁸ Chin biynimbi tap okok mangiysek, Niñuk Krays bej okok mindnuknij, nuk aŋgniŋgamb, “Bapiy miñiy, nand biynimbi tap okok mangiysek kond mindenŋgamban. Yand bej nip okok mindenŋgayn aŋgniŋgamb.” Kun ak mey, Nop biynimbi tap okok mangiysek yimb kond mindenŋgamb.

²⁹ Biynimbi kumbay gok, tikjakniŋgambay apiyin ak niŋbim. Pen Gor gek ma tikjakniŋgambay aŋgiy, biynimbi gunap yenen, numiy numam kumbay gok kuyip nen niŋg pikpay? Kiyk tikjakniŋgiy aŋgiy nep kun giniŋgambay. ³⁰ Pen chin kuneŋ, kumiyl tikjakniŋgambun ak niñiy, chinup per timey giniŋgipay ak, gos yomb ma niŋbun. ³¹ Minek minek Gor nup aŋgniŋgipay apiyin, “Kumniŋ kumniŋgayn. Minim ma mindip apiyin.” Yand nep Gor minim aŋgenik niñiy dipik ak mey, biynimbi mapin yand mindpim. Nimbip niñind apiyin. ³² Pen miñmon Yipiyses biy apiy, minim tep ak aŋgnijen aŋgiy, kayn ayndik gok yip penpen gipiyn. Biynimbi gunap apay rek, kumiyl pisnep kumniŋgambun aŋgiy apnip ak; “Miñiy mindpun niñ biy, tap tep tep niimbying, niñ kilis niimbying gi mindonjun; kumiyl pisnep kumniŋgambun apnip.”

³³ Pen biyimb gos kun ak rek niŋbay gok, yip ma mindenimimb. Biyimb mindrep gipay gok, biyimb timey gipay gok yip yiŋgong giy, ar kun ak nep giniŋgambay. ³⁴ Pen gos key niniy timey gipim ak kirgiy, mindrep ginimimb. Nimb gunap Gor nup gosimb ak ma niŋbim ak pen; nambij ma gip.

Tip Ak Tikjakiy Key Yimb Mindpay

³⁵ Pen nimb gunap, biyimb kumbay gok yergiy rek tikjakniŋgambay; mumbwak kiyk ak yerip rek mindenigamb aŋgiy niŋbim? ³⁶ Nimbip sakiy ayek kun giy niŋbim! Tap yiŋ maŋgiy gok yokon, wak ak sek mindiy ma jakip; kuyiŋ yapiy nep jakip. ³⁷ Pen lays maŋgiy, wiyt maŋgiy akan, tap yerip maŋgiy yokpun ak, jak yomb gip rek ma jiw yimbun; maŋgiy sikoy gok nep yokon jakip. ³⁸ Pen maŋgiy keykey yokpun kun gok, Gor jaknimuŋ aŋgiy ninjanyak rek jakip.

³⁹ Mumbwak gok kunep keykey mindip. Biyimb gok key ayak; kimin, kayn, kanj gok key ayak; piys gok key ayak; yakir gok key ayak. ⁴⁰ Mumbwak man ar biy ker gok key mindip; semb biyoŋ ker gok key mindip. Man ar biy ker tep ŋiluknimb gok key mindip; semb biyoŋ ker tep ŋiluknimb gok key yimb mindip. ⁴¹ Pen pumb melik tep ak key ay, takin melik tep ak key ayak. Gap melik tep ak key mindip. Pen gap gok kunep keykey mindip. ⁴² Biyimb kumiŋ tikjakpay mey, kun ak rek. Kumon kaw diningambay mumbwak ak key mindip; tikjakiy per mindenigambun mumbwak ak key mindenigamb. ⁴³ Kaw dipay mumbwak ak perper mindenimuŋ rek ma ayip. Tikjakniŋgambun mumbwak tep yimb ak, Gor yip perper mindenigamb. ⁴⁴ Lum ar biy mumbwak mindip rek kumbun; tikjakniŋ mumbwak tep ak diy, tikjakniŋgambun. Gor chinup mumbwak lum ar biy gayek mindpun rek ak; nuk yip mindep ak, kunep gayek mindenigambun.

⁴⁵ Baybol buk tikiy aŋgyak, “Gor Andam nup gay, menj mingan puŋgek, aŋiŋ ay, biyimb ayak aŋgyak.” Pen Andam kisenimb ak nuk key Kawnan ak mey, biyimb gek perper mindenigambay. ⁴⁶ Kun ak mey, nind mumbwak yikop ak diy mindiy; kisen Gor yip mindep mumbwak tep ak diningambun. ⁴⁷⁻⁴⁸ Bi Andam nindnimb ak man ar biy nimb; bi Andam kisenimb ak semb biyoŋ nimb. Biyimb maŋgiysek Andam nup man diy, gayek mindyiprek rek mindpay; pen biyimb Krays nup dipay gok, nuk semb biyoŋ mindip rek ak mindenigambay. ⁴⁹ Miňiy mindpun ak, Gor man diy gayak bi ak rek mindpun; pen kisen Bi semb biyoŋ nimb awak ak rek mindenigambun.

⁵⁰ Mam ay sikop. Nimbip aspiy: mumbwak yikop ak, Gor biyimb nuk diy kond mindenigamb namb ak, amnimuŋ rek ma ayip. Tap kasek tokiy ay kum kuyiŋ yowip ak, perper mindenimuŋ rek ma ayip.

⁵¹ Pen nimbip minim ma niŋgiŋgipay bap aŋgnig gispipi. Chin Krays biyimb nuk mindpun gok maŋgiysek ma kumningambun. Gunap kumiŋ,

mumbwak kisenimb diningambun; gunap kim mindiy, mumbwak kisenimb ak diningambun.⁵² Nín kun ak biykul kisen ak angek, kasek añañak rek diy, biynimb nuk kumningambun gok, mindoningambun gok mangiysek, mumbwak kisenimb ak diningambun.⁵³ Mumbwak chin kuyiŋ yowep ak perper mindonimur rek ma ayip; pen miñiy mindip ak gek, kim kisenimb ayek mey, perper mindonimur rek ayniŋgamb.⁵⁴ Nín kun ak minim tikiy aŋgyak rek giniŋgamb. Minim kun ak tikiy aŋgyak, “Biynimb kumyinŋipay rek ma kumningambay aŋgyak.”⁵⁵ Pen biynimb ma kumningambay rek kamep bap tikyak ak, Gor aŋgak,

“Kilis nand akay? Chim yakam nand akay mindek, biynimb yip gok
gey kumniŋgambay?”

⁵⁶ Low mindaknij, tap siy tap timey gipun gok, tap yomb yimb ayek,
pisnep kumemb rek ayip. ⁵⁷ Pen Gor chinup aŋgiy, Jiysis Krays nup yokek
apek, biynimb nup ker mindpun gok, kumi y pisnep ma kumningambun;
tikjakniŋgambun. Kun ak niŋiy, Gor nup tep aŋgjun.

⁵⁸ Pen mam ay tep yand gok. Gor nup ma kirginjun; chingiy nep mindenjun.
Kumi y tikjakniŋgambun aŋgiy, gos sek mindiy, nup direp giyinŋ nep mindenjun.

Opriyŋ Gunap Dayrep Genimimb

16 ¹Gor biynimb nuk Jerusalem mindpay gok kuyip yiwan yomb
apek; maniy di nan-giy ñiniŋgambim minim ak, aŋgninŋ gispiyn.
Gor biynimb nuk miñmon yomb Galesiya sek, miñmon sikoy kun okok
sek kuyip aŋgen, giyak rek nimb kune p ginimimb. ²Nimb mangiysek
maniy yerip yerip dipim ak niŋiy, Sandey ñin gok gunap di nan-
genimimb mey; mindpim ak amjakiy, maniy nen ma aŋgraŋenim.

³Pen ñin kun ak, bi nimb key niŋem tep gip gok aŋgiy, maniy kun ak
minj sek tikñem, dand Jerusalem amniŋgiy. ⁴Pen yip amemb rek ayek,
yand yip amniŋgambun.

⁵Masedoniya propens amniŋg gispiyn rek, kun okok amiy, mindpim ak
niniŋgayn. ⁶Nimb yip sikoy won bap mindenim rek ayip. Yombip ayip ñin
biy nimb yip mindiy, amniŋg yip dam kinjeŋnamb ak yokem amniŋgayn.
⁷Nimbip am kirak niŋiy amemb ak, yip tep ma gip. Biyomb chin ak yaw
angek, tapin mindiy amniŋgayn.

⁸Yand miñmon Yipiyses biy mindiy, Pendiykos ñin yomb ak apiy
pandikek kisen niniŋgayn. ⁹Miñmon kun biy, biynimb yip yiruk niŋbay
gok kuŋay mindpay ak pen, Gor wong tep ak kuŋay mindip.

¹⁰Pen Timotiy mindpim ak apek, nup direp gem, ma piriknimur. Nuk
yand Biyomb anup wong gipiyn rek nep gip ak niŋiy, ¹¹ma kirginimimb.
Maŋgiysek nup direp gem mindiy, kisen amniŋg, dap kinjeŋnamb ak
yokem, mam ay gunap yip mindpiyn biy winiŋgiy.

¹²Pen mam Apolas nup nembnemb giyinŋ apiyn; mam gunap Koriyn
amjiŋpay rek, yip amnimin apiyn ak pen, nuk miñiy ma niniŋgamb. Kisen
nemb rek ayek niniŋgamb.

Minim Day Gunap Sek Aŋgak

¹³ Niŋyirg mindenimimb. Gor nup gosimb niŋmindiy, ma piriknimimb. Nup chiŋgrep giy, ¹⁴ biynimb wasemb ayep ar ak gem amnimuŋ.

¹⁵⁻¹⁶ Mam ay sikop. Nimb niŋbim; Griyk kay Krays nup diyak gok, Stepanas biynimb kind nuk ak nind diyak. Diy mey, biynimb Gor ker gok kuyip wasemb ay, direp giyŋg nep mindpay. Biynimb yand gok nimbip aspiyn; biynimb tep kun gok rek niŋiy, aŋgniŋgiy rek nep ginimimb.

¹⁷ Pen nimb ap yip niŋnimimb rek ma ayek; Stepanas, Potiwnatas, Akaykas ap yip niŋbay ak, yip tep yimb gip. ¹⁸ Gipay kun ak, chinup maŋgiysek tep gip rek, kuyip wasemb ayjun.

¹⁹ Pen biynimb Gor ker mindpay miňmon keykey Esiya propens biy, nimbip Koriyn kay, “Mindpim?” apay. Akiwiyla biynuk Priysiyla sek, Koriyn biynimb akniy mindpay gok sek apay, “Gor nimbip kond mindonimuŋ apay.” Biynimb ap korip kuyip ber lotiw gipay gok kunep apay. ²⁰ Pen mam ay maŋgiysek, “Nimb mindpim?” apay. Chin Gor biynimb nuk gipun rek, nimb maŋgiysek penpen ŋin piksaknimimb.

²¹ Yand Pol, minim day won biy ŋin maŋgiy yand ak key tikiy “Nimb mindpim?” aspiyn.

²² Biynimb Gor nup gosimb ma niŋniŋgiy gok yiwur yomb diniŋgiy. Biyomb chin ak kasek winimuŋ!

²³ Biyomb chin Jiysis, nimbip simb niŋiy direp ginimuŋ.

²⁴ Yand Jiysis Krays binuk mindpiyn ak, nimbip maŋgiysek wasemb aypiyn.